

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Nivala

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

KARVOSKYLÄ

Haapaperän raitti

Haapala
Haapalan koulu
Haapaperäntie 340
Haapasaari
Mäkikangas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Köyhänperän latoalue (RKY 2009)

Ojalehto ja Köyhänperän kuivaamo

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

NIVALA

Kyösti ja Kalervo Kallion talot - Heikkilä (RKY 2009)

Heikkilä

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

Kyösti ja Kalervo Kallion talot - Pajari (RKY 2009)

Pajari

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

Malisjokivarsi ja Jaakolan raitti

Heikkilä
Heikkilän mylly
Jaakola (Kujala)
Lastensairaala
Nivalan vanha urheiluseurantalo
Pajari
Takaniemelän talo
Vanhan kirkon muistomerkki

maakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Nivalan kirkonkylä

Entinen työvoimatoimisto
Hämekosken pukimo (Antinkulma)
Kauppayhtiö
Korva-Pekan kauppakartano
Nivalan kaupungintalo
Pappila ja kanttorila

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

Nivalan kirkonseutu

Kyösti ja Kalervo Kallion museo
Nivalan kirkko
Nivalan seurantupa
Nivalan vanha kirkkopuisto
Tuulimylykenttä

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

Paloperä

Junttilan koulu
Myllymäki

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

JÄRVIKYLÄ

Aittoperän kyläkauppa
Hietala
Jokela
Järvikylän Osuusmeijeri
Kivikko
Pekkakuja 10
Poikkimäki
Somero
Toivola
Tölli

KARVOSKYLÄ

Karvoskylän koulu
Karvoskylän kyläkauppa
Karvoskylän ortodoksinen tsasouna
Koskenperän koulu
Lipposen kauppa
Nivalan entinen kunnalliskoti

MALISKYLÄ

Jokisaari
Kangas
Liittola
Näsälä
Pakola
Ruuskan puoti

NIVALA

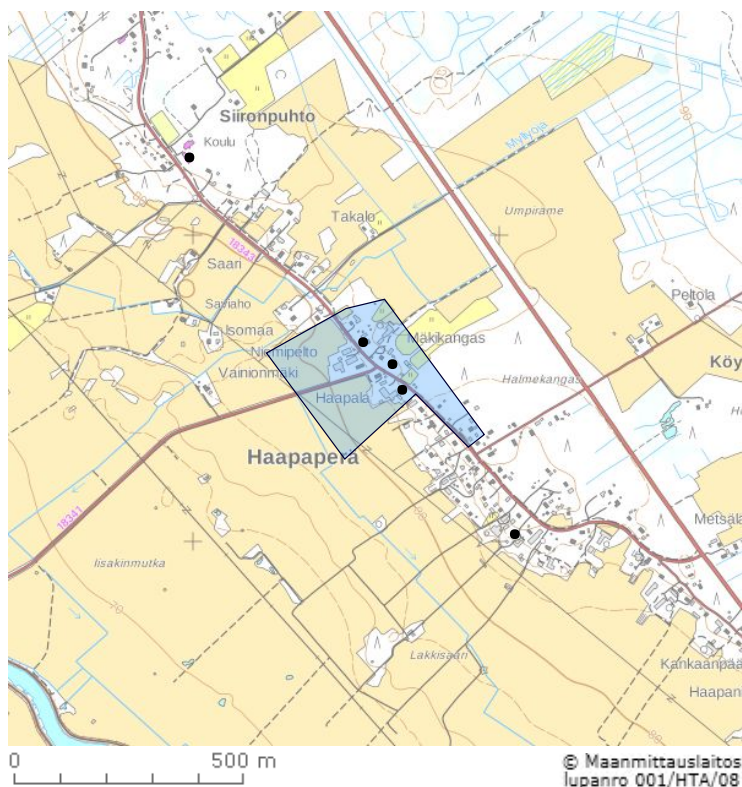
Heusalan talo
Hyppylä
Kangastalo
Keski-Pohjanmaan Osuuskaupan viljasiilo
Keskitalo
Kullaksen tila
Niilo Kustaa Malmbergin muistomerkki ja Pirttiperän pihapiiri
Nivalan kotiseutumuseo Katvala
Nivalan rautatieaseman viherympäristö
Nivalan työväentalo Kineva
Rautatieasema-alue
Rautio
Vilkuna

SARJA

Peräahon tuulimylly
Ruisku
Vuolteenaho

VÄLIKYLÄ

Haikaran vanha koulu
Hilippapatsas ja Padingin riippusilta
Sikonen
Ypyän koulumäki

alueen nimi: **Haapaperän raitti**
pääas. kunta: Nivala
pääas. kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Haapala
Haapalan koulu
Haapaperäntie 340
Haapasaari
Mäkikangas

kuvaus:

Haapaperän raitti on esimerkki tien tukeutuvasta perinteisestä nauhakylästä. Nivalan ja Haapajärven välisen vanhan maantien varrella on vanhoja maatiloja sekä uudempaa rakentamista. Talonpoikaista rakentamisperinnettä edustavat pihapiirit, jälleenrakennuskauden pihapiirit ja pienimittakaavainen mökkiläisten rakennukset muodostavat kerroksellisen, arvokkaan kokonaisuuden. Runsaan puuston reunustamalta raitilta avautuu näkyviä Kalajokilaakson viljelysmaisemaan.

Haapasaari, Haapala ja Mäkikangas, Haapaperän arvokkaat pihapiirit, sijoittuvat Haapaperällä raitin keskivaiheille. Jälleenrakennuskauden pihapiirit täydentävät ja luovat oman lisänsä kylänraitin tunnelmaan. Aivan teiden risteyksessä sijaitsee myös rukoushuoneena toiminut vanha tupa. Vanhojen maatilan pihapiirien jälkeen lännessä on vielä jäljellä pienimuotoista mökkiläisten rakentamista. Aluekokonaisuudesta erillisenä arvokohteena ja näkyvänä maamerkkirakennuksena tien varrella erottuu Haapalan koulu.

Haapaperän raitti kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Kalajokilaakson kulttuurimaisema.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Haapala**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-2-64
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haapala on eheä maatilan pihapiiri Haapaperän raitin varressa. Päärakennus on erittäin kookas kaksikerroksinen maatilan päärakennus, joka sijoittuu päädystään kiinni raittiin. Komea puojirakennus on vellikellotorneineen kantikkain rakennuksen kanssa pihan perällä ja taka-alalla pihassa siintää uudempi karjapiha navetoineen. Kaksi Haapalan aittaa sijoittuvat raitin varteen riviin tien toiselle puolen muodostaen kauniin sommitelman pienen peltoaukean ja vääntyneen petäjän kanssa.

Päärakennus on vaakaponttilaudoitettu, satulakattoinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatilan päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen sekä kaksikerroksinen umpikuisti lukuisine ikkunoineen. Kuistin ikkunat ovat kuusijakoiset ja niitä on kuistin sivuillakin peräti kahdet. Rakennuksen julkisivua rytmittävät valkoiseksi maalatut följarit.

arviointi:

MRKY 15: H, R, M, S

kohteen nimi: **Haapalan koulu**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-1-199
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haapaperän koulu on symmetrinen poikkipäädyllinen koulurakennus, jossa on neljä satulakattoista sisäänkäyntiä sekä pieniruutuiset kattoikkunat. Rakennus sijoittuu Haapaperän raitille pitkittäin ja näkyy pitkälle mutkittelevan tien varteen.

historia:

Vuonna 1919 Haapaperä irrottautui Nivalan kylän (kirkonkylän) koulupiiristä ja sai oman koulun. Opettajanpaikka julistettiin avoimeksi sanomalehdissä. Palkaksi luvattiin ”keittiö ja kaksi kamaria, pienityt polttopuut, öljyvalo, rahapalkkaa 250 markkaa ja kalliin ajan palkankorotusta perheelliselle 400 mk ja perheettömälle 200 mk, maasta ja laitumesta korvausta toistaiseksi 700 mk vuodessa”. Ensimmäiseksi opettajaksi otettiin väliaikaisesti Tyne Seppänen, ja seuraavana vuonna Uno Inkala, joka viipyi vuoteen 1922. Koulunpito oli aluksi hankalaa, sillä koulukalustoa ei ollut ja oppilaitakin tuli vähän. Koulun alkua siirrettiin lokakuuhun, jotta tieto koulunpidosta olisi ehtinyt mennä kaikkiin koteihin. Vanhemmille pidettiin kokous, jossa selitettiin koulunkäynnin tärkeyttä ja korostettiin lasten läksyjen luvun merkitystä.

Koulun rakentaminen aloitettiin 1921 rakennustarpeiden hankinnalla ja tontille ajattamisella. Koulun piirustukset tilattiin J. Karvoselta Oulusta, mutta ne eivät heti kelvanneet kouluhallitukselle ja rakennustyö viivästyi. Koulukartanolle rakennettiin päärakennuksen lisäksi sauna ja ulkorakennus. Piharakennukset maalattiin punaisiksi Ruotsin punamullalla ja päärakennus keltaiseksi, paitsi vuorilaudat ja listat valkoisiksi. Marraskuussa 1926 kello 4 iltapäivällä oli vihdoinkin koulun vihkiäisjuhla.

Pysyvän opettajan saamiseksi kouluun johtokunta tarjosi paikanhakuilmoituksessa viljelysmaata 50 aaria, 1 ha viljeltyä laidunta, 250 kg rukiita ja saman verran ohria, 2 500 kg ketoheiniä sekä 10 % lisän alaikäistä lasta kohti. Liekö tämä ja uusi koulutalo aiheuttaneet sen, että Väinö Pirisen jälkeen 1923 opettajaksi valittu Väinö Okkonen jäi Haapalan koululle vuoteen 1942 saakka. Karvoskylän koulun kanssa yhteiseksi perustettuun alakouluun tuli opettajaksi vuonna 1926 Jenny Halmetoja, joka jäi eläkkeelle 1956. Alakoulun opettaja viipyi kummallakin koululla 18 viikkoa ja asui Haapalan koululla. Kiinteäksi koulu muuttui 1931.

Sotien jälkeen oppilasmäärä kasvoi niin, että oli perustettava uusia opettajanvirkoja. Heti 1950-luvun alussa oppilaita oli 106. Koska oppilaita noin puolet kulki Kotilasta, päädyttiin sijoittamaan alakoulu Kotilaan 1947 lähtien. Kotilan koululuokat eivät poistaneet Haapalan tilanahautta. Vuonna 1957 vuokrattiin alaluokalle tilat Rukoushuoneyhdistykseltä, ja ne olivat koulukäytössä vuoteen 1968.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M

lähteet:

Kirjastovirma. Lankia, S. Nivalan koululaitos. Haapalan koulu. Haettu 21.8.2014.
<http://www.kirjastovirma.net/koulut/nivala/012>

kohteen nimi: **Haapaperäntie 340**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-3-218

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen nimi: **Haapasaari**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-2-118
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Asuinrakennus ja viisiosainen pitkä puoji Haapaperän raitin varrella. Uudirakennus taka-alalla. Molemmin puolin naapureina on kaksi jälleenrakennuskauden taloa pihapiireineen.

Haapasaari, kuten muutkin Haapaperän arvokkaat pihapiirit, sijoittuu Haapaperällä raitin ja Alilankujan risteyskosen tuntumaan. Haapasaaren päärakennus on pitkittäin lähes kiinni raitissa ja puoji rajaa pihaa kantikkain talon kanssa. Puojin takana on hieman villiintymään päässyt keto, lato sekä pieni vanha sauna.

Rakennus on pienikokoinen, pitkä ja kapea satulakattoinen pohjalaistalo, jossa julkisivu on kertaustyylien mukaisesti jaoteltu erisuuntaisiin vuorauskenttiin. Kuisti sijoittuu epäsymmetrisesti pihan puoleisen julkisivun toiseen päähän. Julkisivussa vaihtelevat ristikarmilliset ja kuusiruutuiset korkeat ja kapeat ikkunat. Räystäät on keveästi profiloitu kaarelle.

arviointi:

MRKY 15: H, R, M

kohteen nimi: **Mäkikangas**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-2-104
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

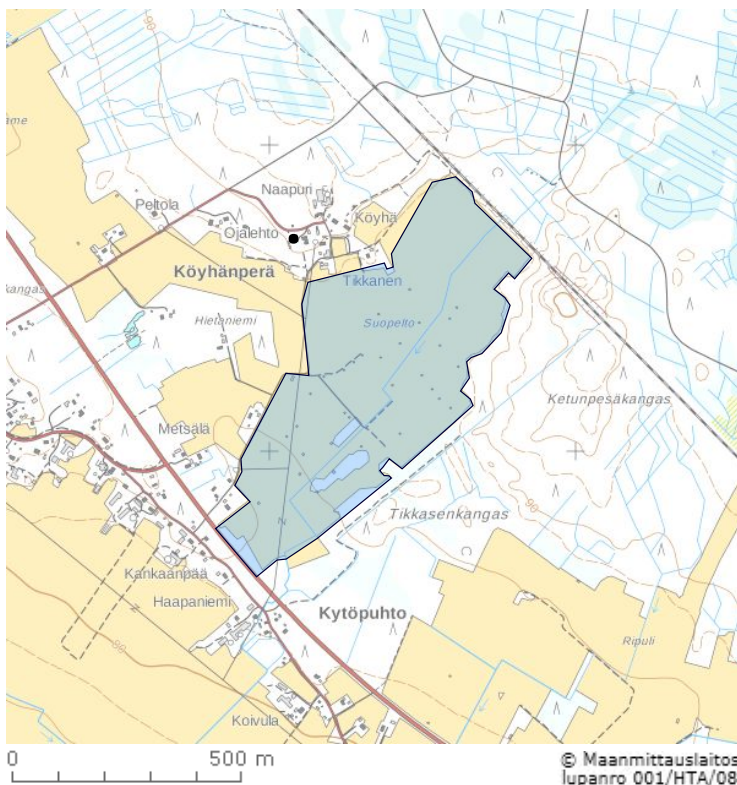
kuvaus:

Arviolta 1910-luvulla rakennettu kookas maatalan päärakennus sekä aitta sijoitettuna raitin varteen pihan liittymään. Mäkikangas, kuten muutkin Haapaperän arvokkaat pihapiirit, sijoittuu Haapaperällä raitin ja Alilankujan risteyksen tuntumaan. Mäkikangas päärakennus on poikittain hieman etäämmällä raitista rehevän puuston keskellä. Pihan perällä on kookas vanha varistorakennus.

Rakennus on poikkeuksellisen syvärunkoinen satulakattoinen pohjalaistalo, jossa julkisivu on vaakaponttilaudoitettu ja ikkunat ovat t-karmilliset. Ikkunoita on leveällä päätyjulkisivulla peräti kolme kappaletta ja lisäksi yläkerran päätyjä koristaa kaksoisikkunat. Kuisti on loivalla satulakaton varustettu avokuisti ja se sijoittuu keskelle pihanpuoleista julkisivua.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M

alueen nimi: **Köyhänperän latoalue (RKY 2009)**

pääas. kunta: Nivala

pääas. kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: agraarimaisema

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ojalehto ja Köyhänperän kuivaamo

kuvaus:

Nivalan Köyhänperän latoalue, jolla on noin 40 latoa pienellä alalla, edustaa harvinaistunutta Pohjanmaan viljelyslakeuksia aikoinaan leimannutta rakennettua maisematyyppiä. Latoalue muodostaa yhtenäisen ja harvinaisen kokonaisuuden.

Köyhänperän alue on Nivalan maisemaa leimaavan laajan maanviljelyslakeuden koillislaidalla liittyen kahteen tilakokonaisuuteen. Ladot ovat perinteiseen tapaan ylöspäin liuhoja, uusien peltikattojen ohella on vielä muutamia puukattoja.

Latoaukealle näkyvät Köyhänperän asutuksesta maamerkkimäinen kuivaamorakennus sekä Ojalehdon edustavana säilynyt pihapiiri päärakennuksineen.

historia:

Köyhänperän ladot on kunnostettiin Kalajokilaakson kulttuurimaisema-projektin yhteydessä.

arviointi:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009 (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4386).

Köyhänperän latoalue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Kalajokilaakson kulttuurimaisema.

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4386

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Ojalehto ja Köyhänperän kuivaamo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-4-2

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: Ojalehto 1911

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Köyhänperän alue, johon Ojalehto kuuluu, on Nivalan maisemaa leimaavan laajan maanviljelyslakeuden koillislaidalla. Köyhänperä rajautuu Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Ojalehdon pihalta avautuu näkymä latoalukealle.

Köyhänperä on ollut hyvin tiivis pieni kyläkunta, jolla on ollut yhteiset riihi, paja ja tervahytti. Nykyisellään tiivin kokonaisuuden hahmottaa edelleen Pysäkkien päästä, josta pihapiirit erkanevat omikseen ja jossa vanhat rakennukset muodostavat yhä tihentymää. Tilojen uusi hyvin kerroksellinen rakennuskanta on rakentunut säteittäin tämän liittymän ympärille. Taustalla siintävät laitumet sekä valtakunnallisesti merkittävä Köyhänperän latoaukea. Nykyaikaista yksityisyyttä korostavaa kulttuuria kuvaavat tonttien laidoille istutetut tiiviit piha-aidat, jotka, vaikkakin eroten tyypillisestä maaseutumaisesta ympäristömuodostuksesta, vahvistavat kokemusta tiiviistä kyläympäristöstä ja toisaalta taas toimivat näkösuojana nykyaikaisille konepihoille.

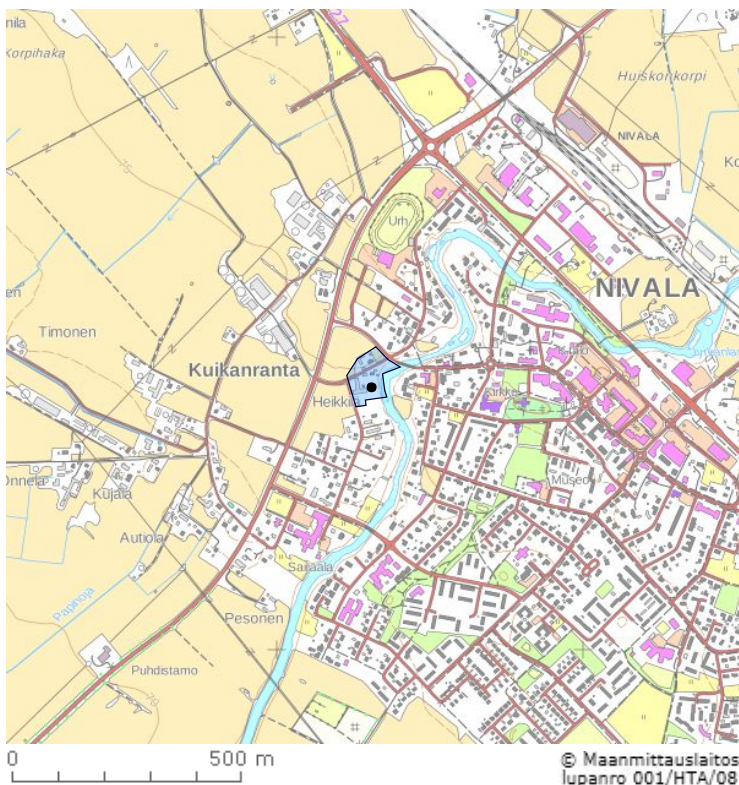
Ojalehdon päärakennuksen alkuperäisessä asussaan säilynyt moniruutuinen ja satulakattoinen kuisti on yksinkertaisuudessaan kaunis.

arviointi:

MRKY 15: R, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Kyösti ja Kalervo Kallion talot - Heikkilä (RKY 2009)**

pääas. kunta: Nivala

pääas. kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Heikkilä

kuvaus:

Heikkilä on aikanaan presidentti Kyösti Kallion isännöimän suurtilan pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1897, väentupa ja useita ulkorakennuksia sekä tien toisella puolella sijaitseva Muhjalan asuinrakennus aittoineen. Heikkilä toimii edelleen tilan talouskeskuksena ja sen omistaja on Kallion sukua.

Heikkilän lähetyvillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

historia:

Kyösti Kallion kotitila Heikkilä-Mehtälä oli Pohjois-Suomen suurin talonpoikaistalo, jossa oli Kallion luopuessa 1939 isännyydestä noin 250 hehtaaria peltoa, valtaosa hänen suosta raivauttamaansa. Maatalouden ja maaseudun elinehtojen kohentaminen oli Kallion politiikonurankin kantava ajatus sekä itseis- että välinearvoisena. Kallio oli Suomen presidenttinä vuodet 1937-1940.

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

arviointi:

Presidentti Kyösti Kallion kotitilalla on olennaista merkitystä Kallion elämänvaiheiden (maanviljelijä, tilallinen, koko aikuisikä) ja elämäntyön (talonpoikaiston asia, valtiomies) arvioinnissa ja tulkinnassa.

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heikkilä**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-15-143
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1893
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Presidentti Kyösti Kallion kotitilalla on olennaista merkitystä Kallion elämänvaiheiden (maanviljelijä, tilallinen, koko aikuisikä) ja elämäntyön (talonpoikaiston asia, valtiomies) arvioinnissa ja tulkinassa.

Heikkilä on aikanaan presidentti Kyösti Kallion isännöimän suurtilan pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1897, väentupa ja useita ulkorakennuksia sekä tien toisella puolella sijaitseva Muhjalan asuinrakennus aittoineen. Heikkilä toimii edelleen tilan talouskeskuksena ja sen omistaja on Kallion sukua.

Heikkilän lähettyvillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

historia:

Kyösti Kallion kotitila Heikkilä-Mehtälä oli Pohjois-Suomen suurin talonpoikaistalo, jossa oli Kallion luopuessa 1939 isännyydestä noin 250 hehtaaria peltoa, valtaosa hänen suosta raivauttamaansa. Maatalouden ja maaseudun elinehtojen kohentaminen oli Kallion poliitikonurankin kantava ajatus sekä itseis- että välinearvoisena. Kallio oli Suomen presidenttinä vuodet 1937-1940.

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

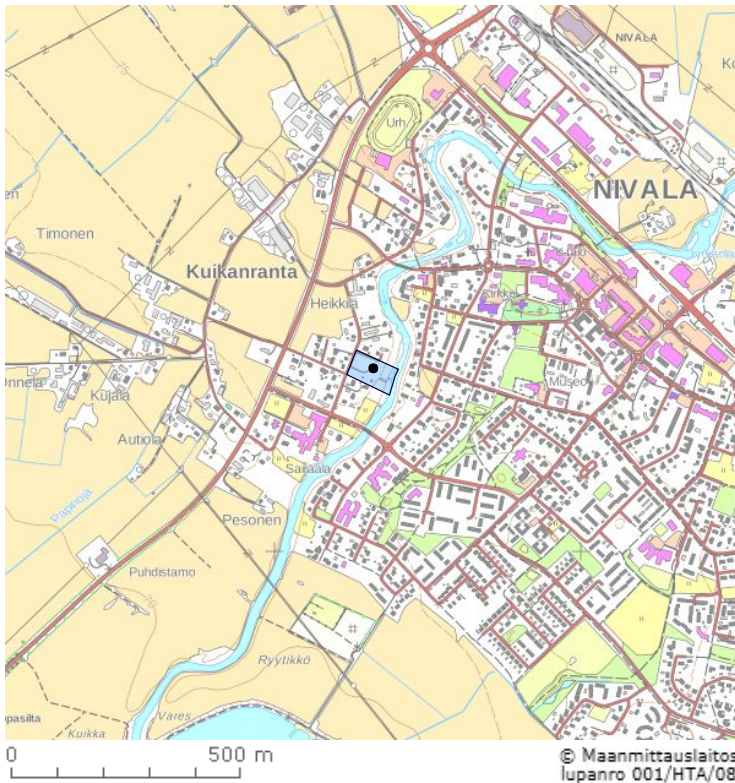
arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S, I

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Kyösti ja Kalervo Kallion talot - Pajari (RKY 2009)**

pääas. kunta: Nivala

pääas. kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Pajari

kuvaus:

Heikkilä on aikanaan presidentti Kyösti Kallion isännöimän suurtilan pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1897, väentupa ja useita ulkorakennuksia sekä tien toisella puolella sijaitseva Muhjalan asuinrakennus aittoineen. Heikkilä toimii edelleen tilan talouskeskuksena ja sen omistaja on Kallion sukua.

Heikkilän lähetyvillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

kuvaus:

Kyösti Kallion kotitila Heikkilä-Mehtälä oli Pohjois-Suomen suurin talonpoikaistalo, jossa oli Kallion luopuessa 1939 isännyydestä noin 250 hehtaaria peltoa, valtaosa hänen suosta raivauttamaansa. Maatalouden ja maaseudun elinehtojen kohentaminen oli Kallion poliitikonurankin kantava ajatus sekä itseis- että välinearvoisena. Kallio oli Suomen presidenttinä vuodet 1937-1940.

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

arviointi:

Presidentti Kyösti Kallion kotitilalla on olennaista merkitystä Kallion elämänvaiheiden (maanviljelijä, tilallinen, koko aikuisikä) ja elämäntyön (talonpoikaiston asia, valtiomies) arvioinnissa ja tulkinnassa.

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pajari**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-16-159
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1940
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heikkilän lähetyksillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

historia:

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

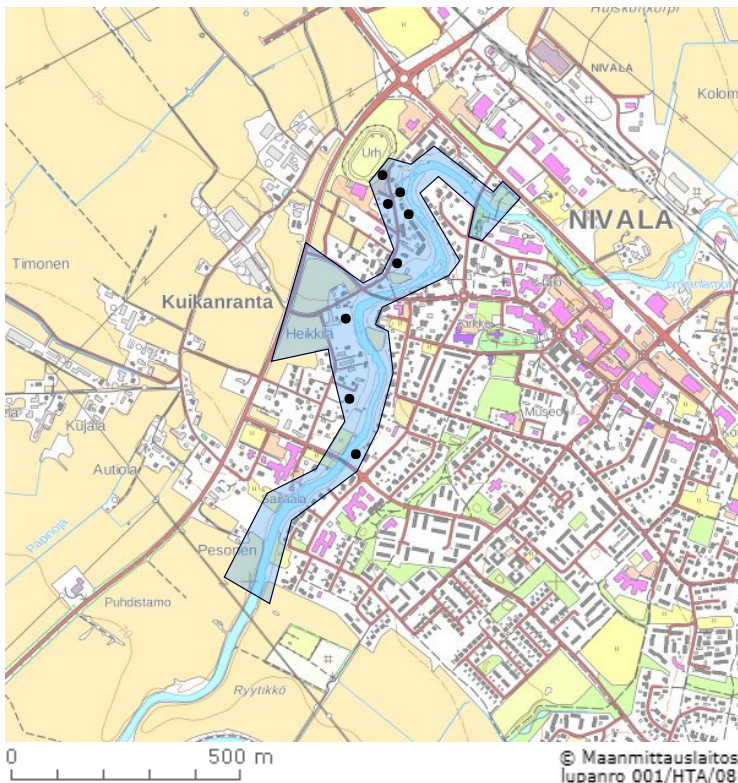
arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Malisjokivarsi ja Jaakolan raitti**

pääas. kunta: Nivala

pääas. kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Heikkilä

Heikkilän mylly

Jaakola (Kujala)

Lastensairaala

Nivalan vanha urheiluseurantalo

Pajari

Takaniemelän talo

Vanhan kirkon muistomerkki

kuvaus:

Maakunnallisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen kuuluvat Nivalan taajaman halki kiemurteleva kapea Malisjoki, jokivarresta myötäilevä Jaakolan raitti sekä joen ja raitin varsilla sijaitsevat rakennukset ja viheralueet.

Malisjoki on maisemallisesti ja taajamakuvallisesti arvokas kokonaisuus. Joki ja sitä reunustavat, monin paikoin puistomaiset viheralueet muodostavat taajamakuvaava elävöittävän vihernauhan. Joen yli johtaa useita siltoja. Silloilta avautuu hienoja näkymiä joelle. Myös sillat itsessään erottuvat maamerkinomaisina solmukohtina.

Joen ja sen rinnalla kulkevan Jaakolanraitin varsilla on paljon arvokkaita rakennuksia, jotka kertovat taajaman historiasta. Joen varressa sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävät Heikkilän ja Pajarin pihapiirit sekä maakunnalliset kohteet Korva-Pekan kauppakartano, Nivalan vanha urheiluseuran talo, Heikkilän mylly, Jaakola ja lastensairaalanakin toiminut vanha virkatalo. Miljöötä täydentävät paikallisesti merkittävät kohteet, Takaniemelä ja Knuutinpuhtoon sijoittuvat vanhat talouskeskukset. Alueen pohjoisosassa rakennukset tukeutuvat tiiviisti raittiin, etelässä maisema muuttuu hiljalleen maaseutumaiseksi. Knuutinpuhdolle on tyypillistä, että pitkät navettarakennukset sijoittuvat poikittain raittiin nähden, ja pihapiirien päärakennukset sijaitsevat kauempana raitista rantatöyräillä. Miljöö on paikoin puistomainen. Jokivarressa on myös uutta rakentamista sijoittuneena vanhaan maaseutumaisemaan.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto,

Oulu 1993.

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Heikkilä**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-15-143
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1893
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Presidentti Kyösti Kallion kotitilalla on olennaista merkitystä Kallion elämänvaiheiden (maanviljelijä, tilallinen, koko aikuisikä) ja elämäntyön (talonpoikaiston asia, valtiomies) arvioinnissa ja tulkinnessa.

Heikkilä on aikanaan presidentti Kyösti Kallion isännöimän suurtilan pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus vuodelta 1897, väentupa ja useita ulkorakennuksia sekä tien toisella puolella sijaitseva Muhjalan asuinrakennus aittoineen. Heikkilä toimii edelleen tilan talouskeskuksena ja sen omistaja on Kallion sukua.

Heikkilän lähettyvillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

historia:

Kyösti Kallion kotitila Heikkilä-Mehtälä oli Pohjois-Suomen suurin talonpoikaistalo, jossa oli Kallion luopuessa 1939 isännyydestä noin 250 hehtaaria peltoa, valtaosa hänen suosta raivauttamaansa. Maatalouden ja maaseudun elinehtojen kohentaminen oli Kallion poliitikonurankin kantava ajatus sekä itseis- että välinearvoisena. Kallio oli Suomen presidenttinä vuodet 1937-1940.

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S, I

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heikkilän mylly**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 5356-404-15-115
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: teollisuus
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Malisjoessa oleva hirsirakenteinen vesimylly liittyy rakennuksineen Jaakolanraittiin.

arviointi:

MRKY 15: Ht

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jaakola (Kujala)**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-14-232
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jaakolan talo on osa Jaakolanraitin kokonaisuutta. Vanhoille kylänraiteille tyypilliseen tapaan rakennus sitoutuu tiiviisti kiinni tiehen ja näin ollen on merkittävässä roolissa raitin hahmottumisen kannalta.

Jaakolan pihapiiri on kookas ja entisine peltoineen se muodostaa puistomaisen kokonaisuuden Malisjoen partaalle Kalliontien läheisyyteen.

1900-luvun vaihteessa rakennetussa talossa on poikkeuksellisen kaunis pitkä veranta viisikantatähdellä koristelluine leikkauksineen ja sorvattuine balusterikaiteineen.

historia:

Nykyinen Jaakola on samalla paikalla kuin Nivalan kantatalo aikoinaan. Sen rakennutti nimismies Pettersson 1900-luvun taitteessa. Tilan osti myöhemmin Pihtiputaan kirkkoherra Kustaa Kujala. Kustaa Kujalan aikana talo jaettiin tämän poikien kesken neljäksi tilaksi.

arviointi:

MRKY 15: H, R, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Nivala-lehti. 28.6.2010; KP24. Haettu 20.8.2014. <http://www.kp24.fi/uutiset/120243/Hongot-asuvat-Nivalan-vanhimmalla-asuinpaikalla->

kohteen nimi: **Lastensairaala**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-14-84
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennus on kaksikerroksinen, aumakattoinen, peiterimalaudoitettu kahdesta neljään perheen asunto, jossa sisäänkäynnit on sijoitettu symmetrisesti pitkän kuistin molemmin puolin. Kuistin kolmiosaiset pylväät noudattelevat 1900-luvun alun virkatalojen veistettyjen nelisärmäisten pylväiden hahmoa.

Paikallisen tiedon mukaan rakennuksella on ollut useita käyttötarkoituksia ajan mittaan, mm. lastensairaala olisi aikanaan toiminut tässä rakennuksessa.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Nivalan vanha urheiluseurantalo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-15-43

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha urheiluseurantalo sijaitsee Jaakolanraitilla, aivan uuden Urheilutalo Tuiskulan ja urheilukentän läheisyydessä. Vanha urheiluseuran talo on vaaleaksi maalattu vaakalaudoitettu hirsirunkoinen rakennus, jonka katto on aumattu. Rakennus on luultavimmin rakennettu samaan aikaan 1928 rakennetun ja 1935 puretun urheilutalon kanssa.

Urheiluseuran kiinteistöihin liittyy merkittävää seudullista historiaa. 1984 avatussa uudessa urheilutalossa on pidetty huvi-iltoja, joissa on esiintynyt merkittäviä kansainvälisiä artisteja. Illat ovat tuoneet yleisöä runsain määrin ympäri seutukuntaa. Vanhassa seuran talossa on pyöritetty elokuvatoimintaa vielä 2000-luvulla.

arviointi:

MRKY: H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Kalevan arkistot. Tuiskula. 2013. Haettu 10.9.2014. Mm: <http://www.kaleva.fi/uutiset/pohjois-suomi/lehti-nivalan-tuiskula-myyntiin/619186/>

Nivalan urheilijoiden kotisivut. Haettu 10.9.2014. <http://nivalanurheilijat.sporttisaitti.com/>

Ylen juttuarkistot. Mm. Paavola, R.. Tuiskulassa Metallicakin jäi ilman viinaa. 2013. Haettu 10.9.2014. http://yle.fi/uutiset/tuiskulassa_metallicakin_jai_ilman_viinaa/6519088

kohteen nimi: **Pajari**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-16-159
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1940
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heikkilän lähetyksillä Malisjoen rannassa on Kyösti Kallion pojan kuvanveistäjä Kalervo Kallion 1939-1940 rakennuttama Pajarin talo. Ateljeekodiksi rakennetussa talossa on klassistishenkinen avokuisti ja ikkunaluukut. Sisätilat kalusteineen ja taideteoksineen ovat alkuperäisessä asussa.

historia:

Kalervo Kallio oli tuottelias kuvanveistäjä, jonka tuotantoa vuodelta 1962 on Kyösti Kallion patsas eduskuntatalon läheisyydessä. Pajarin päärakennuksen, joka on Kalervo Kallion suunnittelema, piti olla myös Kaisa ja Kyösti Kallion eläkeasunto, mutta Kyösti Kallion menehdyttyä vain Kaisa Kallio ehti asua talossa.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. 22.12.2009. Haettu: 20.8.2014.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1407

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Takaniemelän talo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-14-198

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Takaniemelän tila on toiminut kestiekievarina. Kokonaisuudesta on enää jäljellä päärakennus, joka on peruskorjattu ja lisälämmöneristetty ulkopuolelta. Sen ikkunat on vaihdettu, joskin puitejako on alkuperäisen kaltainen. Katemateriaalina tiilikattoa jäljittelevä pelti. Rakennuksen hahmo muodostaa merkittävän osan Nivalan vanhaa kylämaisemaa ja Jaakolanraittia.

kohteen nimi: **Vanhan kirkon muistomerkki**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: Vapaudentie 26

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1953

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kuvanveistäjä Kalervo Kallion suunnittelema reliefi vanhasta kirkosta, joka paljastettiin vuonna 1953. Kustaa Vilkuna laati muistomerkkiin tekstin: "Kotiseutumme Nivalan ensimmäinen Herran huone – Pidisjärven saarnahuonekunnan kirkko – on seissyt täällä Sarparannan ahteella vuosina 1682-1802. Maa on pyhä."

Nivalan ensimmäinen kirkkorakennus kohosi vuonna 1682 Malisjoen töyräälle Sarparannalle, myöhemmin Mantilan talon maille. Se oli pieni ja vaatimaton neliseinäinen saarnahuone.

arviointi:

MRKY 15: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Nivala-seura. Niva-Kaijan matkassa. Vanhan kirkon muistomerkki. Haettu 10.9.2014.

<http://nivalaseura.fi/opas/#!/vanhan-kirkon-muistomerkki>

alueen nimi: **Nivalan kirkonkylä**
pääas. kunta: Nivala
pääas. kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: kyläympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen työvoimatoimisto
Häme kosken pukimo (Antinkulma)
Kauppayhtiö
Korva-Pekan kauppakartano
Nivalan kaupungintalo
Pappila ja kanttorila

kuvaus:

Nivalan taajaman keskustassa Kalliontien varsilla sijaitsevat eri-ikäiset vanhat liikerakennukset ovat mielenkiintoinen ja kerroksellinen kokonaisuus. Rakennukset elävöittävät taajamakuva ja kertovat havainnollisesti taajaman historiasta ja liiketoiminnan kehittymisestä.

Vanhinta rakennuskantaa Kalliontien varressa edustavat Korva-Pekan kauppakartano ja 1900-luvun vaihteessa valmistunut Kauppayhtiön talo. Pappila ja kanttorila sekä entinen työvoimatoimisto (Kalliontie 12) ovat jälleenrakennuskaudella valmistuneita rakennuksia. Häme kosken pukimo (Kalliontie 14) on aikansa modernia arkkitehtuuria edustava liikerakennus. Aluekokonaisuuteen kuuluvat myös paikallisesti arvokkaat Nivalan kunnantalo ja kunnankirjasto.

kohteen nimi: **Entinen työvoimatoimisto**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-19-333

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Virkatalon piirteitä omaava rapattu satulakattoinen jälleenrakennuskauden asuinrakennus Nivalan keskustassa. Huomioarvoista rakennuksessa ovat tyylikkästi toteutetut sisäänkäynnit ovineen. Rakennusta ympäröi puistomainen piha.

arviointi:

MRKY 15: R, M

kohteen nimi: **Hämekosken pukimo (Antinkulma)**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-19-531

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1969

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava moderni liikerakennus Nivalan keskustassa. Hämekosken pukimo edustaa aikansa edistyksellistä rakentamistyyliä, jossa on noudatettu kansainvälistä tyyliä. Edustettuna ovat ajanmukaisesti niin tiiliselle jalustalle nostettu laatikkomainen valkoinen toinen kerros, kuten myös nauhamainen julkisivu

arviointi:

MRKY 15: R, M

kohteen nimi: **Kauppayhtiö**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-19-488

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1925

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nykyisin Myllypubina toimiva 1900-luvun vaihteen puinen kauppatalo Nivalan kylänraitilla kunnantalon ja marketin välissä muistuttaa vanhasta kylärakentamisesta. Rakennus on vinkkelinmuotoinen, sen julkisivu on jaoteltu kenttiin valkoiseksi maalatuin vuorilaudoin. Rakennukseen on lisätty Pubin toimintaan liittyvä kevytrakenteinen terassi katteineen.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M

kohteen nimi: **Korva-Pekan kauppakartano**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-18-303

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkonkylän vanhinta asutusta edustava kaupparakennus ulkorakennuksineen sijaitsee Nivalan keskustassa Kalliontiellä lähellä Malisjoen siltaa. Sijoittuen aivan kiinni kylänraittiin rakennus muodostaa läheisten varasto- ja liikerakennusten kanssa idyllisen tihtymän, joka muistuttaa vanhasta ja toimii porttina kaupungille.

Vanhaa jyrkkälappeista satulakattoista kauppataloa on entiseenkin aikaan jatkettu useaan otteeseen. Sen nykyisessä julkisivussa on neljä isoa näyteikkunaa sekä lippa 1940-luvulta. Takajulkisivu edustaa vanhempaa rakennuskerrostumaa poikkipäätyineen ja persoonallisine kuisteineen. Talo on maalattu ja katettu tiiliahetta jäljittelevällä profiilipellillä 2010-luvulla. Pihaa rajaavat kahdelta sivulta ulkorakennukset. Puojitalliksi yhdistettyjen hirsikehien joukossa on omistajan sanojen mukaan savupihti.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nivalan kaupungintalo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-19-565

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1975-

ajoitusselite: 1984

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1980-luvun regionalistisia piirteitä omaava kookas kunnantalo Nivalan keskustassa. Kaksisiipinen punatiilinen viristorakennus on ajalle tyypillisine yksityiskohtineen näyttävä kokonaisuus.

arviointi:

MRKY 15: H, R, M

kohteen nimi: **Pappila ja kanttorila**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-19-39

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1956

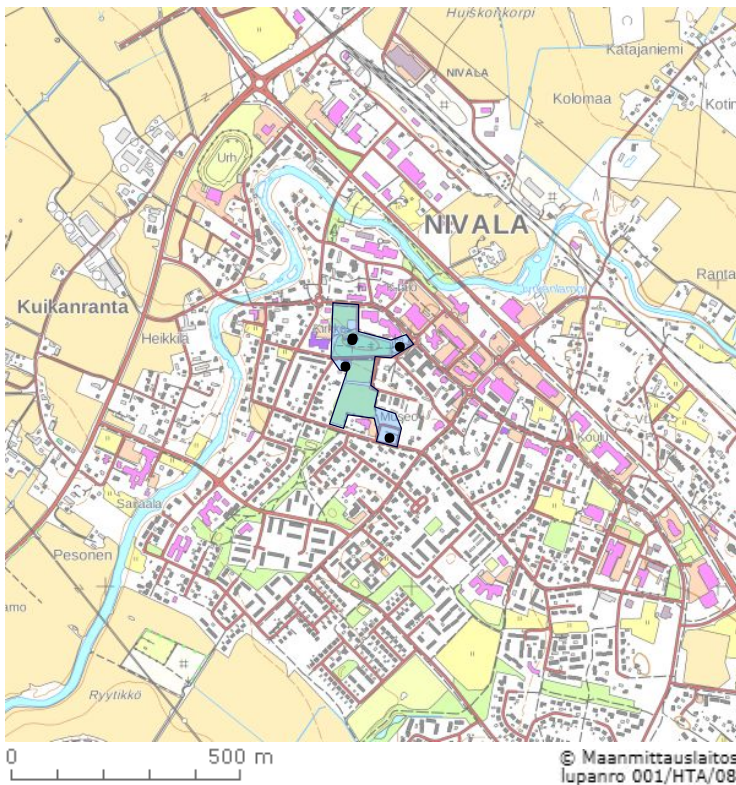
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Virkatalon piirteitä omaava puurakenteinen satulakattoinen jälleenrakennuskauden asuinrakennus Nivalan keskustassa. Huomioarvoista rakennuksessa ovat tyylikkästi toteutetut kotelomaiset sisäänkäynnit ovineen. Rakennusta ympäröi puistomainen piha.

arviointi:

MRKY 15: M, H

alueen nimi: **Nivalan kirkonseutu**
pääas. kunta: Nivala
pääas. kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: kirkkoympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Kyösti ja Kalervo Kallion museo
Nivalan kirkko
Nivalan seurantupa
Nivalan vanha kirkkopuisto
Tuulimyllykenttä

kuvaus:

Nivalan kirkko on Simon Jylkkä-Silvenin suunnittelema tasavartinen ristikirkko, joka on puurakenteinen ja vaakalaudoin vuorattu kylän keskus. Kirkko sijaitsee aivan Nivalan keskustan tuntumassa. Kirkon ympärille levittänyt hautausmaa ja kirkon ympäristöön liittyy välittömästi myös uusi Nivalan seurakuntatalo sekä 1900-luvulta peräisin oleva seurantupa. Kirkon viheralueeseen kytkeytyy idästä tuulimyllykenttä, jossa on paikalle siirretty vanha tuulimylly ja Miina Äkkijyrkän veistämä Tillari-patsas sekä etelässä yhtenäisenä puistovyöhykkeenä jatkuva viheralue, jossa Kallioiden modernistinen museorakennus.

Nivalan kirkon erikoisuutena voidaan pitää länsipäädyssä kohoavaa kellotornia. Sen historiaan kuuluu monia mutkia. Se ei ennen vuotta 1874 kuulunut kiinteästi kirkkorakennukseen, vaan se on siirretty tapulirakennus. Sisäänkäynnit kirkkoon sijaitsevat tornin alapuolella sekä kirkon keski- ja ristivarren päädyissä. Nivalan kirkko on väriltään vaalean keltainen, joka on kirkon alkuperäinen väri. Kulmalaudat ja seinien ristikot sekä ikkunapuitteet ovat valkoiset. Tilaa sisällä on yhteensä 600 henkilölle.

Kokonaisuuteen kuuluva 1930-luvulla rakennettu seurantupa on harjakattoinen rakennus, jossa keskellä on kapea poikkipääty. Ensimmäisessä kerroksessa poikkipäädyssä on kaksoisovi ja toisessa kerroksessa kolmepystyinen leveä ikkuna. Talon lyhyissä päädyissä on yhteensä kuusi ikkunaa ja pitkässä yhdeksän.

historia:

Nivalan kirkko valmistui vuonna 1803. Se rakennettiin vanhan pienemmän tilalle, kun entinen kirkko oli päässyt huonoon kuntoon ja se oli liian pieni palvellakseen Nivalan seurakuntalaisia. Uuden kirkon suunnitteli Simon Jylkkä-Silven ja sen rakensivat omin käsin Nivalan seurakuntalaiset. Jylkkä-Silvenin suunnitelmissa oli tarkoitus, että vanhan pieneksi jääneen kirkon torni olisi toiminut kellotapulina ja se olisi saanut jäädä niille sijoilleen, mutta kyläläisillä oli toiset aatteet: uusi tapuli rakennettiin vuonna 1806 heti Nivalan kirkon valmistumisen jälkeen.

Uusi tapuli ei kuitenkaan ollut toivotunlainen: routa liikutteli tapulia, jossa ei ollut perustuksia, ja tapuli kesti huonosti kirkonkellojen painoa. Tapuli meni nopeasti huonoon kuntoon. Tästä huolimatta purkaminen otti oman aikansa ja tapulin elinikää venytettiin useita kymmeniä vuosia. Perusteellisen korjauksen yhteydessä vuonna 1874 tapuli kuitenkin lopulta purettiin ja rakennettiin uudestaan kirkon länsipäädyn yhteyteen. Nivala kirkko oli saanut näin tapulista uuden kirkon tornin.

Saman korjauksen yhteydessä vuonna 1874, kun tapuli siirrettiin, kirkko myös peruskorjattiin. Korjaukseen kuului lattioiden huolto, ulkoseinien laudoittaminen, katon muodon muuttaminen sekä sisäseinien vuoraaminen paperein. Kirkkoa nostettiin myös noin metrin verran uudella kivijalalla. Korjauksen suunnitteli lääninarkkitehti F. W. Luchow.

Vuoden 1874 korjaus ei jäänyt suinkaan kirkon ainoaksi vaan sitä korjattiin ajan saatossa useampaan kertaan. Esimerkiksi 1950-luvulla tehtiin kirkossa mittava sisäremontti, jolloin asennettiin keskuslämmitys, toisenkertaiset ikkunat sekä korjattiin perustuksia ja rakennettiin ruumiskellari kirkon alle. Vuonna 1971 taas kirkko maalattiin alkuperäisin värein keltaiseksi Touko Saaren johdolla. Nykyisin kirkko pyritään pitämään kunnossa myös vastedes Nivalan kunnan seurakuntalaisille.

Kirkon viereinen seurantupa rakentui vuonna 1938, kun rakennus siirrettiin viereiseltä tontilta. Sen historiaan värittää toiminta lastensairaalana, kirjastona, päiväkotina sekä kansalaisopiston harrastuspiirien kokoontumispaikkana. Vuoteen 1975 asti se oli seurakuntakodin korvike. Seuratuvassa on korjattu keittiö, eteinen ja ruokailutila 1900-luvun alussa ja se on viimeksi korjattu perusteellisesti 2000-luvulla.

lähteet:

Turunen Harri. 2007. Nivalasta ollaan ja toimeen tullaan, Nivalan Kaupunki, Nivalan seurakunta. Nivala-Seura ry

kohteen nimi: **Kyösti ja Kalervo Kallion museo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-18-483

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1975-

ajoitusselite: 1977

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Kyösti ja Kalervo Kallion museo;

kuvaus:

Modernia arkkitehtuuria edustava, hillitty museorakennus esittelee presidentti Kyösti Kallion ja hänen poikansa kuvanveistäjä Kalervo Kallion elämäntöitä.

Museo sijaitsee nurmikkoisen puiston reunassa kadun varressa, omakotitalojen ympäröimänä. Puiston yli näkyy Nivalan kirkko.

Museorakennus on muodoltaan suorakaide, jonka etuosa on yksikerroksinen, takaosa on korkeampi. Etuosassa on hieman sisäänvedetty sisäänkäynti, eteinen, WC-tilat ja näyttelyhalliin avautuva interiööri Kyösti Kallion lapsuudenkodista. Näyttelyhalli on korkea ja siihen tulee runsaasti luonnonvaloa ylhäältä ikkunaetuseinästä. Hallin takaosassa on huoneet museon varasto- ja työtiloille sekä Kyösti Kallion työhuoneen esittelylle. Näiden päällä on parvi, jossa esitellään Kalervo Kallion tuotantoa, kuten näyttelyhallissakin. Huoneiden ikkunat antavat kadulle, lisäksi päädyissä on kapeita korkeita ikkunoita.

historia:

Kyösti ja Kalervo Kallion museo avattiin vuonna 1977, viralliset avajaiset olivat 16.7.1977.

arviointi:

MRKY 1: R, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987

Museoita Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002

Kyösti ja Kalervo Kallion museo -esite

Suullista tietoa antanut Hanna Järviluoma 22.9.2005.

kohteen nimi: **Nivalan kirkko**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-115-2
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1803
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nivalan kirkko on Simon Jylkkä-Silvenin suunnittelema tasavartinen ristikirkko, joka on puurakenteinen ja vaakalaudoin vuorattu. Kirkko on kylän keskus. Se sijaitsee aivan Nivalan keskustan tuntumassa. Kirkon ympärille levittyy hautausmaa ja kirkon ympäristöön liittyy välittömästi myös uusi Nivalan seurakuntatalo sekä 1900-luvulta peräisin oleva seurantupa.

Nivalan kirkon erikoisuutena voidaan pitää länsipäädyssä kohoavaa kellotornia. Sen historiaan kuuluu monia mutkia, se ei ennen vuotta 1874 kuulunut kiinteästi kirkkorakennukseen, vaan se on siirretty tapulirakennus. Sisäänkäynnit kirkkoon sijaitsevat tornin alapuolella sekä kirkon keski- ja ristivarren päädyissä. Nivalan kirkko on väriltään vaalean keltainen, joka on kirkon alkuperäinen väri. Kulmalaudat ja seinien ristikot sekä ikkunapuitteet ovat valkoisia. Tilaa sisällä on yhteensä 600 henkilölle.

historia:

Nivalan nykyinen kirkko on valmistunut v. 1802 ja se on Nivalan kolmas kirkko. Kirkon rakennuspiirustukset on laatinut kalajokinen Simon Jylkkä-Silvén, mutta sen rakennusmestarina on toiminut Niilo Koskela. Kellotapuli on rakennettu v. 1874 kirkon pääsisäänkäynnin eteen. Tapuli on yhdistetty kirkkoon pienellä välitilalla.

Vanha hautausmaa on ollut kirkon ympärillä. Sinne on haudattu 1760-luvulta lähtien. Seurakunnan v. 1761 rakennettu ensimmäinen kirkko on sijoittunut tämän hetkisen kirkkotarhan reunalle ja nykyisen kirkon kohdalle. Hautausmaa on täyttyessään ollut ajoittain poissa käytöstä. Nivalassa on käytössä myös neljä muuta hautausmaata, joilla on omat siunauskappelit. Kirkon ympärillä hautausmaa on ollut alavaa savimoreenipitoista maata ja sitä on korotettu 1870-luvulta alkaen. Noihin aikoihin hautausmaa tarvitsi laajennusta ja sitä päätettiin leventää 1873. Täytemaan ajaminen ja kiviaidan rakentaminen toteutettiin seurakuntalaisten velvoitteina. Kirkkomaan aita vaati korjaamista 1881 ja paikkakuntalaisten oli tuotava osaltaan kanttisia ja laakakiviä korjausta varten. Uudessa v. 1890 vihityssä hautausmaassa ilmeni ongelmia, jonka vuoksi kirkkomaata päätettiin parantaa v. 1900 jolloin hautausmaata alettiin korottaa. Vanha hautausmaa oli käytössä 1920-luvulle saakka, jonka jälkeen aloitettiin hautaukset uudella hautausmaalla. Tähän olivat vaikuttamassa vanhan hautausmaan hautapaikkojen ostaminen sukuhautoiksi ja oman kappelin rakentaminen uudelle hautausmaalle. Vanha hautausmaa on saanut kiviset portinpylväät vuosina 1895-1896 etelä- ja pohjoispuolelle. Rautaisten porttien hankkiminen ei kuitenkaan onnistunut. 1900-luvun alussa on ollut käytössä puuportit, joista on muistona pylväiden saranakoukut. Vanhaa hautausmaata on laajennettu ja kunnostettu myöhemminkin. Sankarihautausmaata on laajennettu v. 1943 kirkon puoleiselta sivustalta ja silloin siirrettiin useita suku- ja yksityistä hautaa ja käytävä. Tuolloin hautausmaa laajeni länsipäähän muutamilla aareilla.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S, T, I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nivalan seurantupa**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-18-500

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1938

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nivalan kirkkokuistin kokonaisuuteen kuuluva 1930-luvulla rakennettu seurantupa on harjakattoinen rakennus, jossa keskellä on kapea poikkipääty. Ensimmäisessä kerroksessa poikkipäädyn kohdalla on kaksoisovi ja toisessa kerroksessa kolmepystyvuinen leveä ikkuna. Talon lyhyissä päädyissä on yhteensä kuusi ikkunaa ja pitkässä yhdeksän.

historia:

Herännäisyys eli körttiläisyys tuli Keski-Pohjanmaalle 1800-luvun alussa. Tiedettävästi Nivalan ensimmäiset kotiseurat pidettiin Junttilan talossa vuonna 1819. Maallikkopappina oli talon isäntä Matti Samuelinpoika Junttila. Nivalan ensimmäinen herännäispappi oli armovuoden saarnaajana vuosina 1819-1820 toiminut Matias Woldsstedt. Häntä seurasi 1830-luvulla Niilo Kustaa Malmberg, joka vaikutti suuresti herännäisyyden leviämiseen. Heränneet rakensivat 1860-luvun alussa yhteisen seuratuvan Jaakolan mutkaan, Mantilaan johtavan tien haaraan. Uuden seuratuvan rakentamishanke nousi esille 1930-luvulla, taustalla oli erityisesti huoli nuorisosta. Seuratupaa varten hankittiin tontti Matti Häkkilältä. Karvoskyläläiseltä Tapani Kaarrolta ostettiin tuparakennus, joka siirrettiin vuonna 1937 kirkon vieressä sijaitsevalle tontille. Uuden seuratuvan vihkiäisiä vietettiin 19.11.1938. Välillä seurantupa on ollut muussa käytössä mm. lastensairaalana, kirjastona ja päiväkotina.

arviointi:

MRKY 15: H, M

lähteet:

Nivala-seura. Niva-Kaijan matkassa. Seuratupa. Haettu 15.9.2014. <http://nivalaseura.fi/opas/#!seuratupa>

kohteen nimi: **Nivalan vanha kirkkopuisto**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-115-2

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: hautausmaa

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nivalan kirkko sijaitsee kaupungin keskustassa lähellä kokoajakatua. Pienen kaupungin keskustaa ympärivät viljelymaat. Maisjoki virtaa parin korttelin päässä kirkosta. Kirkon hautausmaa aloittaa vihervyöhykkeen, joka kulkee nauhana Nivalan kaupungin läpi. Maasto on tasaista, kirkko sijaitsee lähialueen korkeimmalla kohdalla. Lähistöllä on kaupungin liiketiloja ja asutusalueita. Kirkko sijaitsee kaupungin vilkkaimmasta liikenteestä sivussa.

Nivalan vanha kirkkopuisto on vinosti kapenevan suorakaiteen muotoinen alue, jota jakaa keskellä kulkeva pääkäytävä. Kirkko sijaitsee puiston luoteiskulmassa ja sen etelänpuoleiseen sisäänkäyntiin johtaa käytävä, joka risteää hautausmaan pitkän käytävän kanssa. Kirkkoa reunustaa selkeässä linjassa olevat väylät, jotka johtavat kahteen muuhun sisäänkäyntiin. Sankarihautausmaa sijaitsee kirkon vieressä keskellä kirkkopuistoa. Se luo avoimemman alueen hautausmaalle, joka saa kirkon paremmin esiin kasvillisuuden seasta. Kirkkopuistoa rajaa etelänpuolella katu ja pohjoispuolella kevyenliikenteenväylä. Kirkon edessä on parkkipaikka ja kaupungin puistoalue. Kirkon länsipuolella on seurakunnan tiloja. Itäpuolella on museon rakennuksia. Parkkipaikan ja seurakunnan tilojen välissä on lasten leikkialue. Hautausmaata on korotettu muusta ympäristöstä.

Alueella sijaitsee useita muistomerkkejä:

- Jääkärimuistomerkki, jonka on suunnitellut Nivalalainen opettaja Pentti Ranttila. Se on valmistunut v. 1985
- Nälkävuosien muistomerkki, jonka on suunnitellut Riitta Latvala-Erkkilä. Se on valmistunut v. 2008.
- Muihin hautausmaihin haudattujen muistomerkki, jonka on suunnitellut seurakunnan taidetoimikunta. Jäseninä ovat olleet Raimo Österberg, Riitta Latvala-Erkkilä ja Kari Krapu. Teoksen on valmistanut ja asentanut Nivalan Kivi v. 2011.
- Sodanaikaisten sukupolvien muistomerkki. Teoksen on suunnitellut taiteilija Risto Saalasti ja se on valmistunut v. 1987. Teos sijaitsee kirkkopuistossa Kirkkotien varressa.
- Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki, jonka on suunnitellut taiteilija Kalervo Kallio. Se on valmistunut v. 1966
- Sankaripatsas vapaussodassa kaatuneiden muistoksi, jonka on suunnitellut Emil Wickström v. 1918.
- Presidentti Kyösti Kallion hautamuistomerkki, jonka on suunnitellut Kalervo Kallio. Teos on valmistunut v. 1949.
- Talvi- ja jatkosodan muistomerkki on valmistunut v. 1960 ja sen on suunnitellut Kalervo Kallio. Punaisessa graniitissa on merkinnät Nivalalaisista sankarivainajista. Teokseen kuuluu myös Kallion suunnittelema patsas.
- Sankarihaudat, jotka koostuvat valkoisesta rististä

Kirkkopuistossa on paljon puita ja niiden lomassa paikoitellen lehtipensaita. Kyösti Kallion haudan vieressä kasvaa kaksi suurta kuusta. Sankarihautausmaalta lähtien keskellä olevaa käytävää rajaa koivurivistö. Puusto on lehtipuuvaltaista, mutta seassa on muutamia havupuita, lähinnä kuusia. Muurikiveyksen reunalla on lähinnä koivuista koostuva rivi. Kevyenliikenteen väylällä kivimuuria peittävät viitapihlaja-angervopensaat.

Kirkkotarha on siisti puistomainen alue. Korkeat puut luovat varjoisuutta. Vanhojen huonokuntoisten puiden poistamisen vuoksi on hautausmaalla valoisampia kohtia. Luonteeltaan puisto on lähinnä puolivarjainen. Hautausmaan maaperän korottaminen ja reunustava muurikiveys kehystää kauniisti kirkkopuistoa.

Presidentti Kyösti Kallion hauta luo Nivalan kirkon hautausmaalle historiallista merkittävyyttä. Nivalan kirkko on kirkkolain nojalla suojeltu.

historia:

Nivalan nykyinen kirkko on valmistunut v. 1802 ja se on Nivalan kolmas kirkko. Kirkon rakennuspiirustukset on

laatinut kalajokinen Simon Jylkkä-Silvén, mutta sen rakennusmestarina on toiminut Niilo Koskela. Kellotapuli on rakennettu v. 1874 kirkon pääsisäänkäynnin eteen. Tapuli on yhdistetty kirkkoon pienellä välitilalla.

Vanha hautausmaa on ollut kirkon ympärillä. Sinne on haudattu 1760-luvulta lähtien. Seurakunnan v. 1761 rakennettu ensimmäinen kirkko on sijoittunut tämänhetkisen kirkkotarhan reunalle ja nykyisen kirkon kohdalle. Hautausmaa on täytyessään ollut ajoittain poissa käytöstä. Nivalassa on käytössä myös neljä muuta hautausmaata, joilla on omat siunauskappelit. Kirkon ympärillä hautausmaa on ollut alavaa savimoreenipitoista maata ja sitä on korotettu 1870-luvulta alkaen. Noihin aikoihin hautausmaa tarvitsi laajennusta ja sitä päätettiin leventää 1873. Täytemaan ajaminen ja kiviaidan rakentaminen toteutettiin seurakuntalaisten velvoitteina. Kirkkomaan aita vaati korjaamista 1881 ja paikkakuntalaisten oli tuotava osaltaan kanttisia ja laakakiviä korjausta varten. Uudessa v. 1890 vihityssä hautausmaassa ilmeni ongelmia, jonka vuoksi kirkkomaata päätettiin parantaa v. 1900 jolloin hautausmaata alettiin korottaa. Vanha hautausmaa oli käytössä 1920-luvulle saakka, jonka jälkeen aloitettiin hautaukset uudella hautausmaalla. Tähän olivat vaikuttamassa vanhan hautausmaan hautapaikkojen ostaminen sukuhautoiksi ja oman kappelin rakentaminen uudelle hautausmaalle. Vanha hautausmaa on saanut kiviset portinpylväät vuosina 1895 1896 etelä- ja pohjoispuolelle. Rautaisten porttien hankkiminen ei kuitenkaan onnistunut. 1900-luvun alussa käytössä olivat puuportit, joista on muistona pylväiden saranakoukut. Vanhaa hautausmaata on laajennettu ja kunnostettu myöhemminkin. Sankarihautausmaata on laajennettu v. 1943 kirkon puoleiselta sivustalta ja silloin siirrettiin useita suku- ja yksityistä hautaa ja käytävä. Tuolloin hautausmaa laajeni länsipäähän muutamilla aareilla.

arviointi:

MRKY 15: H, M, Ht, I, T

lähteet:

Turunen, H. 2007. Nivalasta ollaan ja toimeen tullaan. Nivala: Nivalan kaupunki.

Nygård, T. 1970. Nivalan kirja. Nivala: Nivalan kunta ja seurakunta.

Kartat: Nivalan kirkkoherranvirasto

kohteen nimi: **Tuulimyllykenttä**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-93-22

kylä/k.osa: Nivala

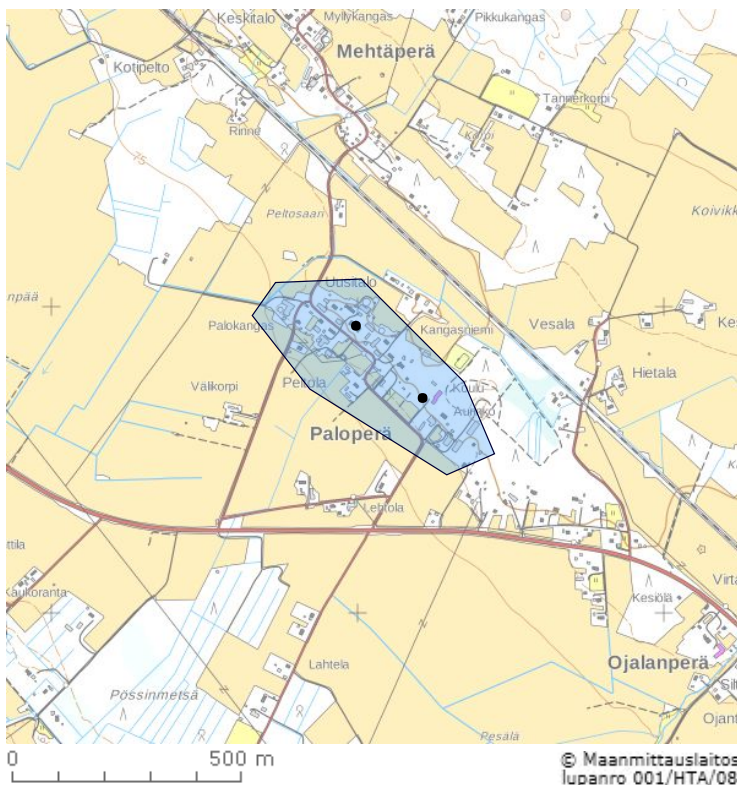
tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: paikallisesti arvokas

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

alueen nimi: **Paloperä**
pääas. kunta: Nivala
pääas. kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Junttilan koulu
Myllymäki

kuvaus:

Paloperällä pihapiirit sijaitsevat yhtenäisenä nauhana Kalajokilaakson viljelysmaisemaa rajaavan selännealueen reunalla. Kylä näkyy jokilaaksossa kulkevalta maantieltä avoimia viljelysalueita rajaavana taustavyöhykkeenä. Pihapiirit tukeutuvat selännealueen reunan myötäisesti kulkevaan tiehen. Rakennukset ovat melko vaatimattomia ja tavanomaisia, mutta kylässä on myös joitakin arvokkaita kohteita. Maakunnallisesti arvokkaita ovat talonpoikaista rakennusperinnettä edustava Myllymäki ja 1920-luvulla rakennettu koulu. Kylässä on myös muutamia uudisrakennuksia, jotka poikkeavat ominaispiirteiltään vanhasta, perinteisestä rakennuskannasta.

Paloperä on ennen muuta maisemallisesti arvokas kokonaisuus. Viljelysmaisemaa rajaavalla reunavyöhykkeellä sijaitsevat rakennukset näkyvät avoimessa maisemassa laajalle ja kauas. Näkyvimpänä maamerkkirakennuksena erottuu vanha kansakoulu.

Paloperä kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Kalajokilaakson kulttuurimaisema.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Junttilan koulu**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-6-24
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Osittain kaksikerroksinen koulurakennus 1920-luvulta sijaitsee Mehtäkylässä maisemallisesti näyttävällä paikalla pienen harjun päällä viljelyaukean reunassa.

Rakennus on poikkipäädylinen, sen poikkipäädyyissä on kissanpenkit ja harjalla puolikaarenmuotoiset ikkunat. Sisäpihan puoleinen kuitsti on persoonallinen kaarevine kattoineen. Pihassa on jälleenrakennuskauden rakentamista edustava laajennusosa.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Myllymäki**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-6-77
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hyvin säilynyt pihapiiri puojitalleineen aukeaa Myllymäentielle. Vanhan pihan toinen kantti on ilmeisesti jaettu omaksi tilakseen ja niinpä se on aidattu erilleen vanhasta pihasta korkealla ja tiiviillä kuusiaidalla. Myllymäen taustalle on kehittynyt nykyaikainen maatilan pihapiiri uusine asuinrakennuksineen.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Aittoperän kyläkauppa**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-401-5-138

kylä/k.osa: Järvikylä

tyyppi: käsi- ja pienteollisuus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1951

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Persoonallinen monessa osassa rakentunut kyläkauppa Nivalan aittoperällä Ponnikanmäellä. Kauppaosa rakentuu hirsisestä osasta, jonka etujulkisivussa on jälleenrakennuskaudelle tyypilliset isot näyteikkunat sekä pieni lippa. Päädyssä on jäljellä vielä rakennuksen vanha alkuperäinen ikkuna vuorilautoineen. Lastauslaituri ja varasto-osa on kookas ja liittyy kauppaan vinkelinmuodossa.

arviointi:

MRKY 15: H, M

kohteen nimi: **Hietala**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-9-18
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hietala sijaitsee Hietapuolella Järvikylän raitin varrella näkyvällä paikalla mäen harjalla. Sen ympärillä avautuvat metsäsaarekkeiden sekä peltotilkujen vaihtelevat pienimuotoiset maisemat Kalajokilaakson peltoaukean raja-alueilla. Tilan päärakennus sijoittuu poikittain tiehen nähden. Rakennukseen liittyy vastapäätä siirretty ja kunnostettu pieni tuparakennus sekä taaempänä luultavasti uusi mutta tyyliin sopiva sauna.

Hietala on komea kaksikerroksinen satulakattoinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen asuinrakennus. Rakennuksessa on hyvin kaunis umpikuisti oven päälle ja sivuille ryhmiteltyin lukuisin pieniruutuisin ikkunoin.

Rakennus on 1940-luvulla kokenut uudistuksia mm. ensimmäisen kerroksen ikkunoiden osalta, mutta ulkonäköä on 2010-luvulla palautettu. Kaksiosaiset ikkunat ovat jääneet merkiksi tyyliviartausten muutoksista. Rakennus on nykyisin peiterimalaudoitettu ja sen päädyissä molemmin puolin on kaksi puolikaaren muotoista ristikoitua ikkunaa.

kuvaus:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Jokela**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-5-138
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Järvikyläntien pohjoispäässä loivalla harjulla sijaitseva perinteikäs 1900-luvun vaihteen kolmelta kantilta suljettu talonpoikaispiha. Jokelan pihasta aukeavat vaikuttavat näkymät Kalajokilaakson yhtenäisille peltoaukeille.

Päärakennus on pitkä vuoraamaton punamullattu, satulakattoinen, tyypillinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatalan päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen ja kaksikerroksinen umpikuisti lukuisine ikkunoineen. Sen julkisivua rytmittävät valkoiseksi maalatut pystyt vuorilaudat.

Pihaa rajaa moniosainen aitta-varastorakennus sekä laaja kahdesta vanhasta navetasta yhdistetty ja jatkettu tuotantorakennus. Navetan vanha osa koostuu sekä hirsisestä että porakivisestä rungosta. Piha aukeaa itään. Jatkettu pitkä nykyisin tallina toimiva navetta sijoittuu tien suuntaisesti hieman vinottain tien varteeseen.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Järvikylän Osuusmeijeri**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-401-6-44

kylä/k.osa: Järvikylä

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1930

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Viimeinen Nivalan kylämeijereistä, joita oli ennen joka kylällä. Meijeri aloitti toimintansa v. 1929.

Meijeri sijoittuu Järvikyläntien pohjoisosaan. Se sitoutuu kiinni kyläraittiin. Meijerin ensimmäinen kerros on tiilirakenteinen ja rapattu. Rakennuksen keskellä kohoava toinen kerros on puurakenteinen ja aumakattoinen. Katon räystäät on kauniisti porrastettu, alhaalla tiilellä ja toisessa kerroksessa puulla tiiltä mukaillen. Molemmissa päädyissä on pyöreät ikkunat sekä puolikaaren muotoiset ikkunat katon jokaisen lappeen keskellä.

Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat kymmenruutuiset. Peiterimalaudoitettujen toisen kerroksen kaksijakoiset ikkunat ovat peräisin 1960-luvulta. Lastauslaituri ovineen on tallella. Asukkaat ovat tehneet kevytrakenteisia lisäyksiä meijeriin.

arviointi:

MRKY 15: H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kivikko**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-19-24
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kivikko sijaitsee Töllinperällä Järvikylän raitin varrella loivalla kangaskummulla. Sen ympärillä avautuvat metsäsaarekkeiden sekä peltotilkujen vaihtelevat pienimuotoiset maisemat Kalajokilaakson peltoaukean raja-alueilla. Tilan päärakennus sijoittuu lähes kiinni Järvikyläntiehen raitin suuntaisesti. Rakennukseen liittyy alempana rinteessä navetta- ja varastorakennuksia sekä uudempi matala tiilinen asuinrakennus.

Rakennus on vuoraamaton punamullattu, satulakattoinen, tyypillinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatalan päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen. Sen julkisivua rytmittävät valkoiseksi maalatut pystyt vuorilaudat.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Pekkakuja 10**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-14-65
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1922
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri sijaitsee Aittoperällä, tiheästi rakennetulla asutuskumpareella. Pihapiiristä ympäristöön näkyvät sen vanhat talousrakennukset sekä päärakennus rehevän puutarhan ympäröimänä. Rakennus on puolitoistakerroksinen, pohjaltaan tavanomaista lyhyempi pohjalainen vuorattu hirsirakennus.

Rakennuksessa on jyrkkä harjakatto, joka on katettu vanhanmallisilla savitiilillä. Sen julkisivussa on vaalean vihreä höylätty poikittaissuuntainen ponttilaudoitus, ja sen ikkunoita reunustavat tummanvihreät ylhäältä profiloituneet vuorilaudat. Ikkunanpuutteet ovat valkoiset. Alakerran ja päätyjen ikkunat ovat nelijakoiset, kapeaa ja korkeaa mallia.

arviointi:

MRKY 15: H, M, S

kohteen nimi: **Poikkimäki**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-17-10
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Poikkimäki sijaitsee Töllinperällä Järvikylän raitin varrella pienellä kangaskummalla petäjien keskellä. Sen ympärillä avautuvat metsäsaarekkeiden sekä peltotilkkujen vaihtelevat pienimuotoiset maisemat Kalajokilaakson peltoaukean raja-alueilla. Tilan päärakennus sijoittuu poikittain tiehen nähden. Rakennukseen liittyy tien varressa pieni aittarakennus sekä uudempia lautarakenteisia navetta- ja varastorakennuksia.

Rakennus on vaakaponttilaudoitettu, satulakattoinen tyyppilinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatalon päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen sekä koristeellinen umpikuisti lukuisine ikkunoineen. Sen julkisivua rytmittävät valkoiseksi maalatut följarit.

arviointi:

MRKY 15: H, M, S

kohteen nimi: **Somero**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-18-44
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Somero sijaitsee Töllinperällä metsäsaarekkeella pienen matkan päässä Järvikylän tiestä. Sen ympärillä avautuvat metsäsaarekkeiden sekä peltotilkkujen vaihtelevat pienimuotoiset maisemat Kalajokilaakson peltoaukean raja-alueilla. Tilan päärakennus sijoittuu viljelysraitin suuntaisesti. Rakennukseen liittyy tien varressa pieni aittarakennus, jonka sisäänkäynnin yllä on makasiineille tyypillinen pieni satulakatto, sekä uudempia lautarakenteisia navetta- ja varastorakennuksia.

Rakennus on vaakaponttilaudoitettu, satulakattoinen tyypillinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatalon päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen.

Päärakennukseen nähden poikittain tulotien varteen sijoittuu 1920-luvun sementtitiilinen navetta, jossa on hyvin korkea ja jyrkkä katto. Pulpettikattoinen AIV-torni on jäljellä, kuten myös osa vaakasuuntaisista kahdeksanruutuisista ikkunoista. Taempana navetan suuntaisesti on säilynyt myös kolmiosaisen puoji-rakennus.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Toivola**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-5-126
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Järvikyläntien pohjoispäässä loivan harjun laidalla sijaitseva perinteikäs 1900-luvun vaihteen kolmelta kantilta suljettu talonpoikaispiha. Toivolan pihasta aukeavat vaikuttavat näkymät Kalajokilaakson yhtenäisille peltoaukeille.

Toivola on komea kaksikerroksinen maatilan päärakennus. Samantyyppisiä epäsymmetrisiä kahden kaksikerroksisen kuistin rakennuksia ovat Nivalassa valtakunnallisesti arvokas Heikkilä sekä Nivalan Karvoskylällä sijaitseva Kangastalo.

Pihaa rajaavat korkea ja kapea kolmiosainen puojirakennus sekä laaja alun perin luultavasti renkituvasta ja ja vanhasta navetasta yhdistetty ja jatkettu tuotantorakennus. Piha aukeaa etelään. Vanha navetta ja renkitupa sijoittuvat tien suuntaisesti hieman vinottain tien varteen.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Tölli**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-401-18-82
kylä/k.osa: Järvikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tölli sijaitsee Töllinperällä Järvikylän raitin varrella pienellä kangaskummulla, jonka ympärillä vaihtelevat pienimuotoiset maisemat Kalajokilaakson peltoaukean raja-alueilla. Tilan päärakennus sijoittuu poikittain tien nähden. Rakennukseen liittyy lukuisia vanhoja pieniä talousrakennuksia sekä useasta hirsikehästä koottu osittain lautaverhoiltu talli-navetta. Toisella puolen Järvikylän tietä on varasto lastauslaitureineen poikittain tietä vasten ja sen takana kolme aittaa rivissä.

Rakennus on peiterimalaudoitettu, satulakattoinen tyypillinen 1900-luvun vaihteen pohjalainen maatalon päärakennus, jossa on T-karmilliset ikkunat profiloituine vuorilautoineen sekä koristeellinen umpikuisti lukuisine ikkunoineen.

arviointi:

MRKY 15: H, M, S

kohteen nimi: **Karvoskylän koulu**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-12-102
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koulu sijaitsee Asematien varressa tiheän kuusikon keskellä. Ajanmukaisesti rakennus on hahmoltaan vaikuttava, mitä korostaa sen sijainti avaran leikkipihan perällä.

Komean, kolmikerroksisen koulutalon piirustukset on laatinut arkkitehtitoimisto Kaj Englund Helsingistä 1953. Se edustaa ajalleen tyyppillistä rapattua tiilikoulua, jossa haetaan rakennuksen volyymiin vaikuttavuutta yksinkertaisin ja edullisin keinoin symmetrialla sekä ikkunarivien ryhmittelyllä vaaka- ja pystysuuntaisiin kenttiin. Ikkunoita on korostettu niitä ympäröivällä valkoisella maalatuilla kentillä ja sisäänkäynnit ulkonevat pienellä pulpettikattoisella vedolla ulos perusmassasta. Pihan laidalla ovat jäljellä hyvin säilyneet edustava opettajien asunto sekä puinen varasto- käymälärakennus.

historia:

Karvoskylän koulun perustamisesta päätettiin kuntakokouksessa joulukuun 22. päivänä 1896. Kokouksen päätös oli yllättävä ja tehtiin ilman äänestystä: neljä suurinta sivukylää sai yhtäaikaan oman koulun.

Keväällä valittiin rakennustoimikunta, joka hankki tontin Karvoskylän koululle. Tontiksi ostettiin yhden hehtaarin alue Haasioniityn laidasta valtamaantien vierestä Marjoniemen perintömaalta. Myöhemmin koulun paikka huomattiin epäonnistuneeksi, sillä matkat piirin perukoilta tulivat pitkiksi.

Koulun piirustuksiksi valittiin tyyppipiirustus numero kahdeksan. Kaikkiaan töihin osallistui toistakymmentä miestä; kuka teki köökin, kuka kamarin, saunan tai vain tilkitsi seinänraot. Rakennustarpeet hankittiin omalta kylältä, muun muassa tiilet valmisti herastuomari Matti Pukari ja niin hyvät tiilet tekikin, että muurit kestivät kaksinverroin sen, mitä muilla kouluilla. Koulu valmistui vuonna 1900.

Koulunpito oli aloitettu jo 1898 vuokrahuoneissa Marjoniemen talossa. Koulun nimi muutettiin 1927 Marjoniemen kansakouluksi, mistä nimestä luovuttiin vasta kun uusi koulu valmistui 1953.

Koulun tilat olivat oppilasmäärän kasvun ja alakoulun myötä käyneet ahtaiksi. Maamiesseuralta oli vuokrattava Pilke-niminen talo meijerin luota koulun käyttöön aluksi viideksi vuodeksi. Piikettä tarvittiin uuden koulun rakentamiseen saakka.

19. joulukuuta 1948 pidettiin Karvolan ja Marjoniemen koulupiirien yhteinen kokous Piikkeen koululla, jossa neuvoteltiin mahdollisuuksista rakentaa yhteinen koulutalo. Tärkeäksi nähtiin valita paikka mahdollisimman keskeltä tulevaa koulupiiriä. Parhaaksi paikaksi osoittautui Leonard Kukkolan omistama alue asematien varresta. Koulun piirustukset laati arkkitehtitoimisto Kaj Englund Helsingistä. Komea, kolmikerroksinen koulutalo valmistui 1953. Vanhaa Marjoniemen koulua käytettiin ensin asuntona, ja sitten se sai rauhassa rapistua, kunnes purettiin.

arviointi:

MRKY 15: R, H, S

lähteet:

Kirjastovirma. Lankia, S. Nivalan koululaitos. Karvokylän koulu. Haettu 22.8.2014.
<http://www.kirjastovirma.net/koulut/nivala/018>

kohteen nimi: **Karvoskylän kyläkauppa**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-14-40

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1956

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jyrkkäkattoinen alun perin luultavasti 1920-luvulta peräisin oleva kaupparakennus, johon on luultavasti sotien jälkeen liitetty suuret ajanmukaiset näyteikkunat symmetrisesti sisäänkäynnin molemmin puolin sekä näitä jäsentävä pieni lippa. Rakennusta on jatkettu vinkkelin muotoon varasto- ja lastauslaiturisiivellä.

arviointi:

MRKY 15: H, M

kohteen nimi: **Karvoskylän ortodoksinen tsasouna**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-16-69

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1961-62

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuosina 1961-62 rakennettu ortodoksinen rukoushuone. Satulakattoisen, jyrkkälappeisen rakennuksen päädyssä on pienellä "sipulikupolilla" varustettu kellotorni sekä apsiset ristinvarsien päissä. Muutoin yksinkertaisen kauniin kirkon räystäitä koristavat sahalaitaiset koristeleikkaukset.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, T, I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koskenperän koulu**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-21-113

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1938

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava 1930-luvun koulu, jossa koulutyö lakkasi 1992.

kohteen nimi: **Lipposen kauppa**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-402-16-145
kylä/k.osa: Karvoskylä
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1856
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun keskivaiheilta periytyvä kaupparakennus, jonka toisessa päädyssä on asuinhuoneita. Lipposen kauppa on Karvoskylän ortodoksisen tsasounan läheisyydessä.

arviointi:

MRKY 15: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nivalan entinen kunnalliskoti**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-402-17-137

kylä/k.osa: Karvoskylä

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kartanomainen rakennuskokonaisuus Kalajoen rannalla peltoaukioiden keskellä näkyy kauas ja määrittää siten maisemia pitkälle jokilaaksossa. Puistomaiseen laajaan pihapiiriin kuuluu lisäksi suuri tiilirakenteinen navetta, keltainen 1900-luvun alkupuolen maatilan päärakennus joka on nykyisin(2014) kyläyhdistyksen käytössä. Rannassa Yliniemenkujan päätteellä on lisäksi kaksi asuinkäyttöön kunnostettua aitta- ja riihirakennusta.

arviointi:

MRKY: R, H, M, S, T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jokisaari**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-12-69
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: aitta; Jokisaari, tilan päärakennus; Kuoppa; kärry- ja puuliiteri; paja / varasto;

kuvaus:

Nykyinen tilan päärakennus on kylän miljöö ja historian kannalta tärkeimpiä rakennuksia. Maanviljelyskouluna ja mallitilana sen vaikutus on ollut seudullisesti merkittävä.

Kaksi suurta, perinteistä maaseuturakentamista edustavaa asuinrakennusta pihapiireineen. Jokisaareessa toimi maanviljelyskoulu kolmeen eri otteeseen vuosina 1859-1906. Perinteinen maanviljelys ja siihen liittyvät toiminnot määrittävät Jokisaaren ympäristöä laajalti, sillä lähistöllä on peltojen ja maatilojen eheiden pihapiirin lisäksi kuivaamorakennus ja hieman kauempana myös sähkökäyttöinen mylly.

Jokisaaren tila on kylän miljöö ja historian kannalta tärkeimpiä rakennuksia. Maanviljelyskouluna ja mallitilana sen vaikutus on ollut seudullisesti merkittävä. Vastaavat vanhan maanviljelyskoulun rakennukset on esimerkiksi Haapajärvellä purettu 1950-luvun maatalousoppilaitoksen tieltä.

historia:

Omistus- ja käyttöhistoria

- kruunutilana 1778 - 1858
- omistajavaihdoksia
- jako kahteen tilaan 1830 l. alussa
- kruunutilan viimeiset omistajat: Simo Jokisaari, Heikki Laakkonen ja Antti Ollinpojan ja Antti Heikinpojan perilliset
- koulun haltuun 1858 kokonaisuudessaan
- maanviljelyskoulu 1859 - 1862 sekä 1870 - 1874
- mallitilana tai mallitalona 1874 - 1878
- Matti Haapala 1888 - 1890
- Emil Lunquist 1890 -
- maanviljelyskoulu 1896 - 1906
- Jaakko Kangas 1914 - (huutokauppa, jossa vastahuutajana presidentti Kyösti Kallio)
- talosta puolet siirretty malisjoen varteen Rantakankaan päärakennukseksi
- Jaakko Kangas (nuorempi)
- Arvi Kangas
- Esko Kangas 1988 -

Maanviljelyskoulun rakennukset, pääosa valmistunut 1859 kuluessa:

päärakennus 35 m x 9,5 m
johtajan rakennus 18 m x 9 m
johtajan ulkorakennus: kärryliiteri ja molemmissa päissä aitat 12,5 m x 4 m
talli 8,3 m x 5,3 m
navetta (30 lehmää)
kotarakennus muuripadalla
rehulato
2 aittaa
makasiini

paja
käymälä
(Nivalakirja II 1963)

Muita pihapiirissä olleita rakennuksia:

meijeritupa, koulun toiminnan aikana
puoji
nukkela n. 2,5 m x 2,5 m hirsimökki
maanviljelyskoulun aikaisen navetan yhteydessä nähtävästi ollut myös mylly

Pihapiiriin kuuluvia muita nykyisiä rakennuksia:

Puimalato, n. 1950 -1960 I.
Uusi asuinrakennus n. 1971-2
Navetta n. 1969, laajennukset 1981, 1995

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S, I

lähteet:

Niskanen, P., Jokisaaren maanviljelyskoulun alkuvaiheilta, Nivalakirja II 1963, Ylivieska 1963
Niskanen, P., Jokisaaren maanviljelyskoulu, Nivalakirja IV 1965, Ylivieska 1965
Niskanen, P., Vuoden 1859 Jokisaaresta 1960-luvun ammattikouluun nivalan koululaitos ammattiin valmistamassa teoksessa Nygård, T. (toim.) Nivalan kirja, Jyväskylä 1970
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3, julkaisu A:117, Pohjois-pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993
Salanne, T., Maatalouskoneiden käyttöönotto Nivalassa, Nivalakirja V 1966, Ylivieska 1966

lähteet:

Suullisia tietoja antaneet: Esko Kangas, Tapio Kangas, Olli Kangas, Mauri Kangas, Maire Kangas, Ilkka Kangas,
Haastattelut pääosin 13.2.2005

kohteen nimi: **Kangas**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-42
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

arviointi:
MRKY 15: R

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Liittola**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-15-114
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1954
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea nuorisoseurantalo maisemallisesti tärkeällä paikalla Malisjokivarressa peltojen keskellä. Talo koostuu paikalle siirretystä maalaistalosta ja 1956 valmistuneesta uudisosasta.

historia:

Maliskylän nuorisoseura ry on perustettu vuona 1907, perustajana kansakoulunopettaja Maria Alhovaara.

Erästä jakokirjasta vuodelta 1918 on löytynyt seuraava maininta: "Maalaisliiton, Nuorisoseuran ja Raittiusseuran yhteinen vuokramaa saa olla Laulumaan N:8/12 osalla, jolle se jaossa tuli kontrahtinsa mukaan, joka on tehty 16 syyskuuta 1908." Kun vuokratontti oli saatu hankittua, oli talon rakentamisen aika. Heikki Uusitalo (s. 1900) on kertonut useille henkilöille, että maalaistalo hankittiin Pusalta. Hän oli kotoaan Rantosesta katsonut, kun "hevosia oli paljon, kun kökällä taloa siirrettiin."

1940-luvulle tultaessa Vanha Liittola oli käynyt huonokuntoiseksi. Kun vuokra-aika alkoi umpeutua, aloitettiin urheilukentän ja uuden toimitalon suunnittelu. 1945 ostettiin valtiolta 1,68 ha suuruinen tontti. Tuolloin yhdistys rekisteröityi yhdistysrekisteriin 05.07.1945, sillä huomattiin että Maliskylän Nuorisoseuraa ei oltu merkitty yhdistysrekisteriin.

Maa-alueessa, jonka Nuorisoseura, Raittiusyhdistys Alku ja Maliskylän MMS olivat ostaneet urheilukenttämaaksi, oli erittäin sopiva paikka myös talon tontiksi. Urheilukentän valmistuttua 1949 alkoi vähitellen kypsä ajatus talohankkeen toteuttamisesta. Asetettiin toimikunta, joka hankki piirustukset ja ryhtyi hankkimaan rakennustarvikkeita. Varojen hankkimiseksi kerättiin kylältä naisten, miesten, tyttöjen, poikien ja hevosten työpäiviä, sekä käsitöitä, joita myytiin huutokaupalla. Sama keräys toistui vielä kahtena vuotena. Kerättiin ja ostettiin rakennustarvikkeita, että kesällä 1952 kaivettiin perustukset. Työ suoritettiin talkoilla. Samana syksynä sali ja näyttämö, jotka tehtiin kokonaan uudesta, saatiin harjapäälle. Toiminta jo osittain valmistuneessa uudessa Liittolassa alkoi syksyllä 1954. Vanha Liittola, josta suunniteltiin ravintola, pukusuoja, keittiö ja vahtimestarin huoneet siirrettiin uudelle paikalle, jossa se on liittynyt rakennelmaan hyvin onnistuneesti.

Taloon laitettiin uusi huopakatto vuonna 1965. Uusi sisäänkäynti ja sosiaaliset tilat, vesijohto ja sähkölämmitys rakennettiin vuonna 1983. Sisäremontti tehtiin vuonna 1989-1990. Viimeisin huomattavampi korjaus oli salin ja eteisen lattian uusiminen vuonna 2006.

Nykyään nuorisoseura omistaa yhdessä Maliskylän maamiesseuran (20%) ja Maliskylän keskustan paikallisosaston kanssa (10%) Liittolan talon.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

<http://www.maliskylannuorisoseura.com/historia.html>

kohteen nimi: **Näsälä**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-4-219
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

arviointi:
MRKY 15: R

lähteet:
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pakola**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-30-9
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1927
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Taitekattoinen erittäin kookas entinen kestikievarirakennus, joka on suureksi osaksi säilynyt alkuperäisessä asussa (mm. huonejärjestys ja osin sisustus ja esineistö).

Pakola sijaitsee Ruuskankylällä Lehtokorventien ja Haapavedentien risteyksessä Pakopuhdossa. Vieressä mutkitteleva Kesonoja luo miellyttävää pienimuotoista viljelysympäristöä, jossa vesistö, puut ja kivet tuovat vaihtelua niittyyn. Rakennukset sijoittuvat ojan ja tien väliin, ja yhä käytössä oleva keto on ojan toisella puolen.

Puujugendin tyylivaikutteita saanut kievarirakennus on rakennettu Pakolan tilan maille. Rakennuksen hirsirunko on peiterimalaudoitettu ja maalattu okran keltaiseksi. Sen pitkää julkisivua rytmittävät valkoiseksi maalatut pystyt vuorilaudat sekä moniruutuiset ikkunat, jotka ryhmittyvät riveihin kahdessa kerroksessa. Rakennuksen toista päätä hallitsevat lähes koko syvän rungon mittainen koristeellinen veranta, jonka yläpuolella on taitekattoinen erkkeri.

Pakolan maatilan vanhat rakennukset sijaitsevat Lehtokorventien toisella puolella Kesonojan varressa. Pakolan päärakennus on tyyppillinen satulakattoinen pitkänomainen 1900-luvun vaihteen maatilan päärakennus, jossa on pitkä ja kapea runko sekä korkeat että kapeat kuusiruutuiset ikkunat. Kuisti on avoin ja se sijoittuu keskelle julkisivua. Kulmittain asuinrakennuksen nähdessä on neliosainen puojitalli.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ruuskan puoti**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-403-14-21
kylä/k.osa: Maliskylä
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1936
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruuskan puoti on yhä käytössä oleva 1930-luvun kyläkauppa kyläkuvan kannalta merkittävällä paikalla.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Heusalan talo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-1-129

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: päärakennus 1864, siirretty nykyiselle paikalle 1880-luvulla, aitta 1859

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypillinen nivalalainen maalaistalo näkyvällä paikalla Nivala-Ylivieska –tien varrella. Tilan on perustanut Topias Olavinpoika Kontiola v. 1826.

Päärakennus on rakennettu 1864 ja siirretty nykyiselle paikalleen 1880-luvulla. Talossa on kaunis lasiveranta, jonka ikkunat ovat erikoisen koristeelliset. Oven yläpuolella on kuusisakarainen maalattu tähti, joka on talonpoikaisrakentaja Erkki Erkinpoika Junntilan tuntomerkki. 1890-luvulla talon hirsien välit on tiivistetty savi-karjanlantaruuilla, rapattu ja sitten vuorattu. Rappausta on ollut myös talon sisällä minkä jälkeen hirret on valkaistu liitujauholla. 1880-luvulla taloa on korotettu ja jatkettu verannan toiselle puolelle.

Maantielle vievän koivukujan varrella on hyväkuntoinen aitta, joka on suvun tietojen mukaan rakennettu vuonna 1859. Siinä on kauniit leikkauksin koristellut ovet. Pihapiirissä on lisäksi uudempia rakennuksia, aitta, talli, varasto ja navetta. Talo on ollut rahdinajajien ja radanrakentajien yöpymispaikka.

arviointi:

MRKY 15: R, M, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hyppylä**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 545-401-20-235
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

arviointi:

MRKY 15: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kangastalo**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-29-71
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1920
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kangastalo on ehjä tyypillinen nivalalainen maatilan pihapiiri kotikoivuineen. Komea kaksikerroksinen maatilan päärakennus, joka on siirretty alun perin noin vuonna 1880 Sievin Pakkalasta Ylitaloon ja sieltä vuonna 1919 nykyiselle paikalleen. Samantyyppisiä epäsymmetrisiä kahden kuistin rakennuksia ovat Nivalassa valtakunnallisesti arvokas Heikkilä sekä Nivalan Järvikylällä sijaitseva Toivola.

Viimeisen siirron yhteydessä taloa madallettiin kolme hirsikertaa. Sitä on peruskorjattu 1930- ja 1970-luvuilla. Päärakennuksen kahdessa 2-kerroksisessa kuistissa on kauniit ristikkoikkunat. Talossa on alakerrassa kuusi kamaria ja kaksi tupaa, yläkerrassa kolme kamaria ja iso avovintti. Vanhat pönttöuunit ovat kamareissa ja toisessa tuvassa jäljellä. Talo on päädystään liekku, siis ylhäältä leveämpi kuin alhaalta, mutta jossain korjauksessa seiniä on oikaistu.

Pihapiirissä on myös v. 1835 rakennettu aitta, jossa on tallella alkuperäiset viljalaarit ja kauniisti leikkauskuvioin koristellut ovet. Hirsinen punamullan värinen navetta on rakennettu v. 1939 ja sitä yhdistää liiteriosaan läpiajettava sola. Siihen on rakennettu kiinni vanha meijeritupa, joka on siirretty tähän paikalle v. 1985. Sinne on kerätty runsaasti museoesineistöä tilalta.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Keski-Pohjanmaan Osuuskaupan viljasiilo**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-14-237

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypillinen funktionalistinen osuuskaupan viljasiilo. Betoninen vaaleaksi rapattu siilorakennus on peruskorjattu 1980-luvulla ja toimii edelleen alkuperäisessä käytössään. Rakennus on maamerkkimäinen hahmo jokilaakson taajamassa sekä rataympäristössä.

historia:

Viljasiilo on valmistunut 1953 ja Nivalan Osuuskaupan rakennuttama makasiini 1940-luvulla. Viljasiilo peruskorjattiin vuonna 2003, jolloin se maalattiin.

Hankkija maatalous myi viljasiilon yksityishenkilölle vuonna 2003 ja se on maatilakäytössä.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Jukka Takalon puhelinhaastattelu huhtikuu 2015.

kohteen nimi: **Keskitalo**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-5-67
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Historiallisesti merkittävä maalaistalon pihapiiri maisemallisesti kauniilla paikalla.

Kyösti Kallion 1890-luvulla rakennuttamasta talouskeskuksesta on jäljellä komea vinkkelinmuotoinen päärakennus sekä talousrakennuksia. Perinteinen 1990-luvun maatalon uudisrakennus jää pihassa taustalle, muodostaen neliöpihaa yhdessä vanhan puolen, navetan ja riihen kanssa. Ympäristössä rakennukseen liittyy lukuisia talousrakennuksia sekä muita arvokkaita pihapiirejä.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kullaksen tila**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-27-104
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1913
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pidisjärven kaakkoislaidalla Kotilassa sijaitseva vaikuttava talouskeskus, jonka rakennukset ovat peräisin pääosin 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä. Peltöjen keskelle metsäsaarekkeen siimekseen piiloutuvasta tilakeskuksesta tielle näkyvät ainoastaan pellolle sijoitettu poikkeuksen kookas aumakattoinen riihi sekä pihan keskeltä metsäkumpareelta korkealle kohoava vanha lehtikuusi. Tasakanttinen, monesta hirsikehästä muodostuva riihi on perimätiedon mukaan rakennettu Kalervo Kallion riihen mallin mukaan.

Pihaan saavutaan iäkkään kuusikon läpi mäelle. Mutkittelevaa tietä reunustaa kahden päreillä päällystetyn aitan rivi. Itse piha on neliön muotoinen: kahdessa osassa rakennettu 1900-luvun alkupuolen hahmossa säilynyt päärakennus on yhdellä sivulla, tästä katsoen vasemmalla kädellä sijaitsevat kaksi komeaa hyväkuntoista puojitallia vellikelloineen ja oikealla kädellä kansallisromanttisin aihein koristeltu lautarakenteinen talli. Vastapäätä asuinrakennusta, hiukan sivummalla, sijaitsee komea mansardikattoinen, tiilirakenteinen navetta ajosiltoineen. Navetta on edelleen käytössä.

Isännän kertomuksen mukaan metsän siimeksessä on kunnostusta odottava hirsinen sauna. Vajaan kilometrin päässä Pirttirannantietä etelään sijaitsevat Kangastalon ja Raution pihapiirit.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, S

lähteet:

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttämisprojekti. Nivala-Haapajärven seutukunta (Nivala, Haapajärvi, Reisjärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Pyhäjärvi). Nivalan kaupunki ja Suunnittelupalvelu Laukka Oy. 1998–2000.

kohteen nimi: **Niilo Kustaa Malmbergin muistomerkki ja Pirttiperan pihapiiri**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-23-134

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1966

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Laajaa historiallista merkittävyyttä omaava vanha asuinpaikka, jossa puiston ympäröimä muistomerkki sekä jäljellä vanhaa rakennuskantaa. Rakennuskanta liittyy mahdollisesti pappilan toimintaan.

Nivalassa pappina vuosina 1833-1838 toimineen herännäisliikkeen johtajan Niilo Kustaa Malmbergin kunniaksi pystytetty muistomerkki sijaitsee Nivalan Pirttirannalla hänen entisellä asuinpaikallaan. Alkuperäinen suurikokoinen asuinrakennus on siirretty sekä sittemmin toiminut pappilana Padingissa sekä maatilan päärakennuksena Niskasen tilalla, jossa se nykyisin sijaitsee.

Vanhan rakennuspaikan yhteyteen liittyy nykyisin puistomaiseksi hoidettu pihamaa, josta aukeaa näkymä Pidisjärvelle. Vieressä vanhasta rakennuskannasta jäljellä on Järvilehdon aitta 1800-luvulta sekä naapurissa kahden päärakennuksen, viisiosaisen puojin sekä aitan rajaama kolmen kantin neliöpiha. Rakennukset muistuttavat tyyppillisesti 1900-luvun vaihteen maatilan päärakennuksia. Pienemmässä maantien suuntaisessa rakennuksessa on samoja piirteitä kuin Kalajoen leivintuvissa. Pienemmän rakennuksen kuistissa on kaunis viisikulmainen ristikoin koristeltu yläikkuna, jonka puitejaotus on kuvista päätellen muuttunut ikkunanvaihdoksen yhteydessä. Rakennuksessa on myös aiemmin ollut molemmin puolin kuistia kaksi moniruutuista, mahdollisesti 1920-luvun kattoikkunaa, mutta ne on kattoremontin yhteydessä poistettu. Toisella puolella Pirttikujaa sijaitsee kiinteistön vanha hirsinen, lautavuorattu navetta. Vinkkelinmuotoista navettaa on jatkettu heinä- ja konesuojalla ja se on yhä käytössä.

historia:

Niilo Kustaa Malmberg (alun perin Nils Gustav, 16. helmikuuta 1807, Ylistaro – 21. syyskuuta 1858, Lapua) oli suomalainen pappi. Hän oli 1800-luvun alkupuolen herännäisen herätysliikkeen johtohahmoja. Hän oli kuuluisa saarnataidostaan, seuroistaan ja koulunpidostaan ja syytti suuria herätyksiä sekä vaikutti seudun elämään etenkin puukkojunkkarien Lapualla. Hän oli myös kiistelty persoona, sillä kirkko karsasti hänen herättämäänsä levottomuutta, muissa herännäisjohtajissa hän taas aiheutti kateutta ja johtajuusriitoja.

Niilo Kustaa Malmbergin vanhemmat olivat Herman Malmberg ja Liisa Greta Aejmelaeus. Herman Malmberg oli pappi, Isonkyrön pitäjänapulainen. Hän kuoli 1809, jonka jälkeen Malmbergin äiti meni uusiin naimisiin Ylistaron seurakunnassa armovuoden saarnaajana toimineen Johan Simeliuksen kanssa. Niilo Kustaa Malmberg oli naimisissa kahdesti: 1832–1851 Sofia Amanda Karolina Bergrothin kanssa ja 1853–1858 Helena Jaakontytär Huhtalan kanssa. 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun herännäisyyden johtaja, Wilhelmi Malmivaara, on hänen poikansa jälkimmäisestä avioliitosta.

Niilo Kustaa Malmberg kävi koulua Raahessa, Oulussa, Laihialla ja Vaasassa ja pääsi ylioppilaaksi vuonna 1827. Hän opiskeli ensin Turussa ja Turun palon jälkeen Helsingissä. Papiksi hänet vihittiin kesäkuussa 1830 Turussa. Teologian opintojensa lomassa hän toimi Pietarissa kirkkoherran saarna-apulaisena ja siellä hän tutustui pastori Martin Boosin johtamaan katoliseen herätysliikkeeseen sekä sen pietistisiin, henkilökohtaista uskoa korostaviin virtauksiin. Hänen voimakas julistuksensa herätti Venäjän luterilaisen kirkon piispan Zacharias Cygnaeuksen huomion. Ensin Malmbergin toimintaa rajoitettiin ja myöhemmin hänet määrättiin poistumaan Pietarista. Herätysliike vaikutti Niilo Kustaa Malmbergin henkilökohtaisen hengellisen elämän syntymiseen.

Valmistumisen jälkeen hän sai papinviran Kalajoelta, jossa hän tutustui pappi Jonas Lagukseen, josta oli tuleva

Malmbergin ohella herännäisyyden toinen kirkollinen johtohahmo.

Malmberg toimi pappina Nivalassa toukokuuhun 1838 saakka, jonka jälkeen hänet määrättiin Lapuan kappalaisen apulaiseksi. Hänen työnsä tuloksena syntyi Lapualla ja naapuripaikkakunnilla herätys, joka vaikutti voimakkaasti koko seutukunnan elämään. Malmberg tuomittiin muiden herännäisliikkeen johtajien kanssa Kalajoen käräjillä 1838–1839 hartausseurojen pitämisestä. Rangaistuksena oli alkuvuodesta 1842 toteutunut viraltapano puoleksi vuodeksi. Tämän jälkeen Malmberg siirtyi lyhyen Uusikaarlepyyn pestin jälkeen Lapuan pitäjänapulaiseksi. Hän osti Lapualta 1848 Marielundin tilan. Siitä muodostui joksikin aikaa herännäisyyden keskuspaikka, jossa pidettiin muun muassa isoja hääseuroja.

Lapualla elettiin Malmbergin aikana häyjien aikaa. Laittomuuksia ja levottomuuksia yritettiin suitsia tiukoilla säännöillä, mutta myös Malmbergin toiminnalla oli merkitystä puukkojunkkarien taltuttamisessa. Johtavia häyjä hän ei juurikaan saanut herätykseen, mutta heidän villitsemäänsä kansaa sitäkin enemmän. Muiden herännäispappien tapaa Malmberg koki moneen kertaan, kuinka puukkojunkkarit halusivat ottaa hänestä mittaa. Ryhdikäs ja pelkäämätön pappi komealla mustalla oriillaan herätti häjyissäkin arvostusta, ja kansan suuhun jäi monia kertomuksia, kuinka hän oli vahvalla veisuullaan taltuttanut häyjien levottomuudet. Hänen kuollessaan 1858 herännäisyyden johtoon tulivat maallikot kirkollisten johtajien sijaan.

Herännäisyyteen liittyneet papit alkoivat erkaantua herätysliikkeestä 1850-luvun alkupuolella. Pappien erkaantumisen jälkeen Malmberg säilytti arvovaltansa vaikutusalueensa heränneen talonpoikaisväestön keskuudessa.

arviointi:

MRKY 15: H, M, R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

KirjastoVirma. Niilo Kustaa Malmbergin henkilökuva, Malmivaara, M.. 2003.; Keskipohjalaisia elämäkertoja: Kokkola, 1995

Helemi. Lapuan historiallinen tietokanta. Nils Gustav Malmberg. Ylitalo, T. 5.7.2013. Haettu 10.9.2014.
<http://helemi.lapua.fi/index.php?iContentID=832>

Nivalaseura. Niva-Kaijan matkassa. Malmbergin muistomerkki. Haettu 10.9.2014.
<http://nivalaseura.fi/opas/#!niilo-kustaa-malmbergin-muistomerkki>

Malmbergin sukuseura. Taipale, P. Niilo Kustaa Malmbergin elämänvaiheet. Haettu 10.9.2014.
<http://www.malperi.fi/historia>; Malmberin sukukirja. 1993.

kohteen nimi: Nivalan kotiseutumuseo Katvala

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-164-0

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: rakennukset 1777-1977

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Asuinrakennus Katvala; 02 Kivinavetta; 03 Pikkupuoli (Pikku-Katvala); 04 Talli-puoji; 05 Aitta (vasen, Mattismäen); 06 Aitta (Takalon); 07 Aitta (kanttorilan); 08 Aitta (oikea, pappilan); 09 Paja; 10 Savusauna; 11 Torpan aitta; 12 Ajokaluvaja; 13 Sikomökki; 14 Käymälä; 15 Riihi; 16 Tervahytti; 17 Museohalli;

kuvaus:

Museo on väljä, näyttävä kokonaisuus. Siihen kuuluvat alkuperäisellä paikallaan sijaitsevat vanhan kanttorilan kivinavetta, aitta, riihi ja pieni sikomökki, pihapiiriä on täydennetty komealla asuinrakennuksella 1880-luvulta, pikkupuolella, talli-puojilla, kolmella vilja-aitalla, pajalla, savusaunalla, käymälällä ja torpan mökillä ja aitala sekä rakennetuilla ajokaluvajalla, museohallilla ja tervahyttillä.

Museoalue on tilavalla tontilla teollisuusalueen ja ammattikoulun rakennusten välissä kuntakeskuksen tuntumassa. Pihassa kasvaa suuria kuusia ja koivuja, sivuilla on metsää ja asuntolarakennuksia. Pihapiiri on avaraa nurmikenttää.

Museo on toiminut Katvalassa vuodesta 1959, jolloin Nivala-Seura osti seurakunnalta kanttorilan virkatalon tontin. Kanttorilan aikaisia rakennuksia ovat navetta, riihi, sikomökki ja aittarivissä toinen aitta oikealta. Museoalueelle on siirretty asuinrakennus, pikkupuoli, talli-puojit, neljä aittaa, paja, savusauna, käymälä sekä rakennettu ajokaluvaja, tervahytti ja museohalli.

Museon pihapiiri kuvaa nivalalaista talonpoikaistaloa 1900-luvun alusta. Kotiseutumuseona Katvala on erikoistunut maatalouteen, karjatalouteen sekä tervanpolttoon sekä hautajaisperinteeseen.

historia:

Katvala on ollut kanttorilana 1800-luvun puolesta välistä. Kanttorilan päärakennus paloi 1957 salaman polttamana, ja nykyinen asuinrakennus on siirretty sen paikalle.

Nivalan kotiseutuyhdistys perustettiin 1936, jolloin heti aloitettiin museoesineiden keräys. Ensimmäinen museotontti ostettiin kunnalta 1946, ns. makasiinikenttä, minne siirrettiin tuulimylly ja kaksi aittaa. Nämä ovat paikalla vieläkin Nivalan keskustassa (ei inventoitu). Katvalan entinen kanttorila ostettiin seurakunnalta 1957 ja olemassa olleiden rakennusten ympärille suunniteltiin perinteinen nivalalainen pihapiiri kansatieteilijä Kustaa Viikunan ja taiteilija Kalervo Kallion avustuksella. Asuinrakennus siirrettiin vuonna 1962 ja seuraavana vuonna vietettiin Katvalan tupaantuliaisia. Alueella on toiminut myös leirintäalue.

Käymälän ja sikomökin välimaastossa on ollut vinttikaivo, ja museoalueen porttina on ollut Nivalan kunnanvaakunan mukainen korkea veräjä, kumpaakaan ei enää ole. Navetan takana on savimylly.

arviointi:

MRKY 15: R, H, S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993

Nivalan kirja, toim. Toivo Nygård, Nivalan kunta ja seurakunta, JYY:n kotiseutusarja n:o 7, Jyväskylä 1970

Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987

Museoita Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002

Katvala - Nivalan museo -museoesite

Suullista tietoa antanut Hanna Järviluoma 22.9.2005.

kohteen nimi: **Nivalan rautatieaseman viherympäristö**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-16-182

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nivalan rautatieasema sijaitsee kaupunkikuvassa kaupungin pohjoislaidassa. Asema on Ylivieska – Iisalmi välisellä radalla ja radan suuntaisesti kulkee kantatie 27, joiden välimaastossa asema on. Nivalan keskusta avautuu kantatie 27 eteläpuolelle. Lähistöllä on paljon teollisuusympäristöä ja isoja varastohalleja. Naapurustossa on myös jonkin verran omakotitaloasutusta. Aseman kaakkoispuolelta kulkee Malisjoki, joka on Kalajokeen laskeva sivu-uoma, mutta se ei näy asemanseudulle. Maisemassa vallitsevat viljelyalueet koko kaupungin ulkopuolella. Alueen maasto on hyvin tasaista.

Asema-alueen viherkaista on kapea vyöhyke radan suuntaisesti. Aluetta jakavat teollisuuden ja liiketilöiden varastokäytössä olevat tontit ja asuinrakennusten piha-alueet. Aseman vanha rakennuskanta kulkee radansuuntaisesti, ja taloihin johtaa pitkä samansuuntainen soratie junaradan eteläpuolella. Aseman radan vastakkaisella puolella on puutukkien lastausalue. Asemarakennus on keskeisessä roolissa. Sen yhteydestä johtaa tie keskustaan. Aseman vieressä on laaja parkkipaikka, joka jakaa radan varrella olevan teollisuusalueen ja asuinalueen. Tärkeimmät näkyvät muodostuvat asemarakennuksen lähistölle.

Alueella sijaitsevat asemarakennus, jota rajaa puuaitaus, lastausmakasiini, aseman työntekijöiden asuntorakennus, asuinrakennus, vanha vesitorni, vanha kunnostettu piharakennus aseman pihalla, vanha lastauslaituri vanhan makasiinin edessä, pieni katos asemalaiturilla, asemapäällikön talon yhteydessä oleva huvimaja ja autotali, vanha maakellari asematyöntekijöiden rakennuksen pihalla ja pieni hirsinen piharakennus. Asemarakennus ja asema-alueeseen kuuluneet rakennukset ovat suojeltuja.

Aseman seutu on lehtipuuvaltaista, yleisin puu on koivu. Ne ovat pääosin vanhoja ja kookkaita. Aseman rata-alueella kasvaa neljä tammea. Aseman piha-alueella on mm. terijoensalavaa, pihlajaa ja syreenipensaita. Pieniä perennaistutuksia on jonkin verran ja terassin eteen on istutettu maanpeitekasveja. Piha-alueet ovat kasvillisuuden osalta huolitellumpia. Soratien ympäristö on luonnontilaista joutomaata eikä tiellä kulkiessa ympäristö muistuta perinteistä pienen kaupungin taajama-asutusta. Syreenejä ja orapihlajaa kasvaa villiintyneenä tien vierustoilla. Lehtipensasaitoja on käytetty rajaamaan pihan osa-alueista esimerkiksi hyötytarhat ja oleskelualueet sekä peittämään näkyviä vieressä kulkevalle junaliikenteelle. Rautatieläisten rakennuksen pihalla kasvaa havupuista mäntyä. Muuten alue on lehtipuiden ja pensaiden valloittamaa. Kasvillisuus on vehmasta ja pääosin vapaasti kasvavaa.

historia:

Nivalan rautatieasema on vihitty käyttöön vuoden 1926 aikoihin rautatien valmistuttua. Rautatieaseman alue on perustettu 1930-luvulla. Siihen on kuulunut asemarakennus, varastoja, kaksi pienempää ja kaksi suurempaa asuinrakennusta ja näiden piharakennuksia. Muita rakennuksia ovat olleet resiinatali ja höyryveturikauden vesitorni ja -pumppu. Tuolloin asema-alueen ympäristössä kasvillisuus oli hyvin vähäistä. Asemarakennus on mansardikattoinen kaksikerroksinen asuinrakennus. Muut asuinrakennukset ovat olleet satulakattoisia. Nivalan asemalla oli sekä henkilö- että tavaraliikennettä.

arviointi:

MRKY 15: M

lähteet:

Turunen, H. 2007. Nivalasta ollaan ja toimeen tullaan. Nivala: Nivalan kaupunki.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet: Osa 3. 1993. Oulu: Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:117.

Kuvat:

<http://www.kirjastovirma.net/kuva-arkisto/asiasana/rautatieasemat?sivu=1>

kohteen nimi: **Nivalan työväentalo Kineva**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-404-20-5

kylä/k.osa: Nivala

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1905

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1906 rakennettu hirsirunkoinen työväentalo, jota on laajennettu matalammalla aumakattoisella osalla v. 1955. Poistumistieportaat toisessa päädyssä ovat 2000-luvun lisä.

Rakennus sijoittuu näkyvälle paikalle Nivala-Haapajärvi -tien varteen taajaman reunalle.

arviointi:

MRKY 15: M, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rautatieasema-alue**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: ...-404-16-182,19-597,-592
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: liikenne
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: asemarakennus 1926, muu rakennuskanta 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1930-luvun asema-alue, johon kuuluu asemarakennus, makasiini, työläisten asuinrakennukset ja näiden piharakennuksia, resiniatalli sekä höyryveturikauden vesitorni ja -pumppu. Rakennukset sijoittuvat alueen läpi rautatien suuntaisena kulkevan viehättävän soratien varteen. Tietä reunustavat suuret koivut.

Nivalan rautatieasema sijaitsee kaupunkikuvassa kaupungin pohjoislaidassa. Asema on Ylivieska – Iisalmi välisellä radalla ja radan suuntaisesti kulkee kantatie 27, joiden välimaastossa asema on. Nivalan keskusta avautuu kantatie 27 eteläpuolelle. Lähistöllä on paljon teollisuusympäristöä ja isoja varastohalleja. Naapurustossa on myös jonkin verran omakotitalo asutusta sekä maisemallisesti Osuuskaupan siilo liittyy samaan kokonaisuuteen.

Asuintalot ovat satulakattoisia pystylaudoitettuja hirsirakennuksia. Ne piiloutuvat kasvillisuuteen ja asuinkäytössä rakennukset ovat kokeneet joitakin uudistuksia. Mansardikattoinen kaksikerroksinen peiterimalaudoitettu asemarakennus on nykyisin asuinkäytössä ja siihen on. Vesitorni on tyypillinen tiilirunkoinen torni, jonka yläosa on tehty puurakenteisena.

Kokonaisuuteen liittyvät rakennetut elementit:

- Asemarakennus, jota on kunnostettu ja se on asumis- ja yrityskäytössä. Asemarakennusta rajaa puuaitaus.
- Lastausmakasiini, joka on kunnostettu ja on yrityksen varastotilana. Sen ympäristö on rajattu puuaitauksella.
- Aseman työntekijöiden asunnot. Tätä rakennusta on myös kunnostettu ja se on asuinkäytössä.
- Asuinrakennus, joka on kunnostettu ja se on asumiskäytössä
- Vanha vesitorni, joka on radan toisella puolella
- Vanha kunnostettu piharakennus aseman pihalla, joka on kotieläinten suojana.
- Vanha lastauslaituri vanhan makasiinin edessä.
- Asemapäällikön talon yhteydessä oleva huvimaja ja autotalli
- Vanha maakellari (Asematyöntekijöiden rakennuksen pihalla)
- Pieni hirsinen piharakennus

arviointi:

MRKY 15: R, M, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rautio**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-29-113
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen pihapiiri, jota rajaavat asuinrakennus, navetta ja viisiosainen puoji. Raution päärakennus on tehty yhdistämällä kaksi vanhaa taloa vuonna 1900. Siitä tulikin komea talo; 9,2 x 24 m. Porakiville perustetussa keltaiseksi maalatussa talossa on valkeat pilasterit ja ikkunapielet. Sitä vastapäätä oleva betonitiilinen ja osittain hirsinen navetta, jota on myöhemmin laajennettu, on rakennettu 1928. Pihan toisella sivulla on punamullan värinen puoti. Talon takana on vuonna 1870 rakennettu hirsinen aitta, joka on perustettu korkeille nurkkakiville.

arviointi:

MRKY 15: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vilkuna**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-404-11-52
kylä/k.osa: Nivala
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Taloukskeskus, jossa on 1800-luvun loppupuolen rakennuskantaa: asuinrakennus, puoji, aittoja. Kirjailija Kyösti Vilkunan ja akateemikko Kustaa Vilkunan kotitalo.

arviointi:

MRKY 15: R, H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Peräahon tuulimylly**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-406-12-22

kylä/k.osa: Sarja

tyyppi: teollisuus

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ruisku**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-406-21-2
kylä/k.osa: Sarja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen talonpoikainen pihapiiri, jossa hirsirakenteisten asuinrakennuksen ja puojin lisäksi on komea pölkyistä muurattu navetta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Vuolteenaho**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-406-1-84
kylä/k.osa: Sarja
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maatilan perinteinen päärakennus ja pihapiiri.

arviointi:

MRKY 15: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Haikaran vanha koulu
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-408-29-20
kylä/k.osa: Välikylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haikaran koulu on tiiliseltä rakenteeltaan ja ulkoasultaan poikkeuksellinen maaseutupitäjän koulu. Rakennus on tyypiltään poikkeuksellinen koko seutukunnassa.

Aumakattoisen keltaiseksi rapatun kaksikerroksisen rakennuksen piirustukset on laatinut J. Karvonen Oulusta. Johtokunta ilmoitti hakiessaan opettajaa 1929 että "koulu on kaikinpuolin ensiluokkainen, nykyajan vaatimuksia vastaava ja ainutlaatuinen Keski-Pohjanmaalla."

Ikkunat ovat kuusiruutuiset, katolla on kapeat puolikaarenmuotoiset ikkunat ja rakennuksen kahdessa sisäänkäynnissä on ajalle tyypilliset veistetyin puupilarein varustetut satulakattoiset katokset.

historia:

Elokuussa 1922 kokoontui Haikaran koulun johtokunta päättämään syksyllä alkavan koulun talousarviosta ja laatimaan anomusta valtionavusta tulevan opettajan palkkaukseen. Uusi koulu valmistui syksyksi 1929. Rakennuksen piirustukset laati J. Karvonen Oulusta ja siitä tehtiin tiilirakenteinen. Johtokunta ilmoittikin hakiessaan opettajaa, että "koulu on kaikinpuolin ensiluokkainen, nykyajan vaatimuksia vastaava ja ainutlaatuinen Keski-Pohjanmaalla." Koulurakennus kävi pieneksi jo kolmikymmenluvulla, sillä oppilaita oli toista sataa ja opettajia kolme. Käsitöitä varten jouduttiin vuokraamaan tilat muualta.

Sota-aikana koululle majoitettiin siirtoväkeä. Opettajan ollessa rintamalla joutui yksi naisopettaja opettamaan yhtä aikaa useampaa luokkaa, jolloin jätettiin poikien käsityöt kokonaan pois opetusohjelmasta.

Oppilasmäärä kasvoi niin, että neljäs opettajan virka olisi voitu julistaa haettavaksi jo 1948, mutta näin tehtiin vasta 1956. Koululle laadittiin suunnitelmat lisärakennusta varten, jonka piirustukset hyväksyttiin 1958 ja se valmistui vuotta myöhemmin. Tähän puurakenteiseen, pihamaan sivustalle nousseeseen rakennukseen tuli luokkahuoneiden lisäksi asunnot kahdelle opettajalle sekä vahtimestarille.

Kuten monilla muillakin kylillä koulusta muodostui heti alusta alkaen kylän yhteinen kokoontumispaikka. Kaksikymmenluvulla kokoontui koululla ompeluseura, jonka rahankeruu tuloksena hankittiin koululle Suomen lippu. Jo kolmekymmentä vuotta on lestadiolainen herätysliike pitänyt koululla seurojaan, perinteiseksi ovat tulleet pääsiäisseurat.

arviointi:

MKRY 15: H, R, M, S

lähteet:

Kirjastovirma. Lankia, S. Nivalan koululaitos. Haikaran koulu. Haettu 22.8.2014. <http://www.kirjastovirma.net/koulut/nivala/028>

kohteen nimi: **Hilippapatsas ja Padingin riippusilta**

kunta: Nivala

kiinteistötunnus: 535-408-8-59, 12-40

kylä/k.osa: Välikylä

tyyppi: taide, muistomerkit

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: riippusilta 1958

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nivalan historian tunnetuimmat hevoset ovat Hilippa, Lapukka ja Hulpu. Sigfrid Ruuttusen omistama Hilippa oli osasyynä konikapinaksi nimettyyn pula-ajan tapahtumien vyöryyn kesällä 1932. Hilippaa voi ihailia komeana patsaana omassa kotihaassaan Padingissa kävelysillan kupeessa.

Padinkisten mukaan oikeudentunto elää nyt Hilippa-patsaassa. Työ kuvaa Hilippaa vetämässä rakennuksen peruskiveä kyntöpellon päässä. Viljava maa, työjuhta ja rakennuksen perustus ovat ainekset, joista on luotu kansakunnan tämänhetkinen hyvinvointi ja inhimilliset elinolot. Patsaan sijoittaminen maaseutu ympäristöön on ainutkertaista. Tälle ratkaisulle on ainutkertaiset perusteensa: paikka, johon patsas sijoitettiin, on Hilippa-tamman elinäkainen pihapiiri.

Hilippa-patsaan puistossa, jolle johtaa 1940-luvulla rakennettu kiistelty koululaisten kävelysilta, on pidetty pieniä ulkoilmatapahtumia, puistokirppisiä, lauluiltoja ja luontokirkkojumalanpalveluksia.

historia:

Padingin kylän halki kulkeva Kalajoki vaikeutti tulva-aikana Jaakolanrannan ja Vuollekankaan koululaisten kouluun pääsemistä ja toki muutakin kyläläisten asiointia joen molemmin puolin. Koulun perustamisesta lähtien asiasta oltiin kiistelty pysyvää ratkaisua saamatta. 1950-luvulla oppilasmäärien lisääntyttä asia oli jälleen voimakkaasti esillä. Vaihtoehtoina oli pysyvä riippusilta tai pohjoispuolelle oma koulu. Koululaisten silta-asia saatiin viimein kunnanvaltuuston käsittelyyn. Monenlaista käännettä asiassa oli ennen kuin päätös ja rahoitus huhtikuussa 1958 sillan rakentamiseksi saatiin. Tätä ennen ehdittiin kiistellä mm. sillan paikasta. Siltaa on uhannut myös purkutuomio 1980-luvulla. Sillan hoitovastuusta on ollut epäselvyyttä, sillä Nivalan kunta ei ole halunnut ottaa siltakiinteistöä teineen vastuulle. Tällä hetkellä sillasta vastaa yksityinen tienhoitokunta. Silta on merkki kyläläisten päättäväisyydestä ja tahdonvoimasta.

Sillan suunnitteli insinööri Eino Latvala. Silta rakennettiin kunnan varoilla talkootyön tuella. Vuonna 1994 sillan tärkeimmät puuosat on kokonaan uusittu. 2007 sillan pylonien jalustat on uusittu ja kantavat vaijerit tarkistettu.

Hilippa-patsaan puistossa, jolle riippusilta johtaa, on pidetty pieniä ulkoilmatapahtumia, puistokirppisiä, lauluiltoja ja luontokirkkojumalanpalveluksia. Jopa vihittykin on Hilipan äärellä.

Nivalan historian tunnetuimmat hevoset ovat Hilippa, Lapukka ja Hulpu.

Sigfrid Ruuttusen omistama Hilippa oli osasyynä konikapinaksi nimettyyn pula-ajan tapahtumien vyöryyn kesällä 1932. Hilippaa voi ihailia komeana patsaana omassa kotihaassaan Padingissa kävelysillan kupeessa.

Padinkisten mukaan oikeudentunto elää nyt Hilippa-patsaassa. Pronssisen hahmon saaneessa Hilippa-tammassa kiteytyy koko suomenhevosen historia, sen tekemä suuriarvoinen työ maamme hyvinvoinnin luomisessa. Työ kuvaa Hilippaa vetämässä rakennuksen peruskiveä kyntöpellon päässä. Viljava maa, työjuhta ja rakennuksen perustus ovat ainekset, joista on luotu kansakunnan tämänhetkinen hyvinvointi ja inhimilliset elinolot. Patsaan sijoittaminen maaseutu ympäristöön on ainutkertaista. Tälle ratkaisulle on ainutkertaiset perusteensa: paikka, johon patsas sijoitettiin, on Hilippa-tamman elinäkainen pihapiiri.

Talonpoikien ahdinko ja valtiolla penseä suhtautuminen heidän vaikeuksiinsa aiheutti tyytymättömyyttä kansalaisten keskuudessa ja johti pulaliikkeen syntyyn. Kokouksia pidettiin vuonna 1931 Nivalassa ja Yliveskassa.

Ympäri maakuntaa tuli väkeä ja kokouksissa saattoi olla jopa 800-1000 henkeä. Myös muualla Suomessa syntyi pulaliikkeitä, joiden vaatimuksen valtiota kohtaan olivat jyrkempiä. Lähetystöjä lähetettiin Kyösti Kallion puheille, joka oli myös Suomen pankin johtokunnan jäsen. Pulamiehet vaativat, että eduskunta kutsutaan koolle käsittelemään sietämättömäksi käynyttä talouspulaa. Vaadittiin myös velkojen vakauttamista muuttamalla ne pitkäaikaisiksi kiinteäkorkoisiksi lainoiksi. Yksityiset ihmiset eivät kuitenkaan saaneet eduskuntaa liikkeelle ja niinpä pulamiehet perustivat oman puolueensa. Seurauksena tästä eduskuntaan tulivat vuonna 1933 pulamiehistä valituiksi Heikki Niskanen ja Yrjö Hautala. Heikki Niskanen toimi useamman kauden kansanedustajana. Puolueella oli myös oma lehti nimeltä Kansan Sana.

Pohjois-Suomessa oli 1930-luvun alussa ilmennyt tarttuvaa hevosten näivetystautia. Oulun läänin maaherra määräsi suoritettavaksi hevosten tarkastukset. Nivalassa sen suoritti piirineläinlääkäri Engelberg. Tarkastukseen oli tuotava joka talosta yksi heikoimmassa kunnossa oleva hevonen. Verinäytteiden mukaan näivetystautia sairasti 24 hevosta. Kaikista verinäytteitä ei kuitenkaan otettu. Tapettavaksi määrättiin 13 hevosta. Yksi näistä oli padinkisten Sigfrid Ruuttusen Hilippa-tamma. Hevosta tarkastuksen tuoneen Väinö Ruuttusen kerrotaan sanoneen: ”ei tammaa ainakaan tällä käskyllä tapeta”. Kaksi viikkoa annettiin aikaa toimittaa tappotodistus poliisi Korkalaiselle. Kun tappotoimitusta ei viranomaisille toimitettu, tuli haaste käräjille. Käräjillä 15.2. Sigfrid Ruuttunen hevosen omistajana tuomittiin 800 markan sakkoon tai 40 päivän vankeuteen. Väinö Ruuttunen oli näkyvästi pulaliikkeen toiminnassa, mahtoiko sillä olla merkitystä asian viemiseen käräjille. Kun Sigfridin vankilaansaattopäivä lähenee alkoi liikkua levottomuutta ja huhua kokoontumisesta asemalle ja Ruuttusen vapauttamisesta. Paikalle saapui lopulta noin 300 henkeä ja juna lähti Ouluun ilman Ruuttusta. Tilanne paisui, kun poliisi Korkalainen oli kiihdyksissä nimennyt tapahtuman kapinaksi Lääninhallinnolta apua soittaessaan. Heikki Niskasen johdolla pidettiin kansankokous, jonka vaatimuksia olivat: ketään ei vangita, pakkohuutokauppoja ei enää pidetä ja poliisista Korkalaisen ja Oksasen on erottava. Seurasi torjuttuja neuvottelukuntia, kuulusteluja, riitoja ja vastustusta niin että sotilasvoimiakin kutsuttiin lopulta tueksi. Oulussa poliisivankilassa syytteen sai tapahtumien seurauksena jopa 24 miestä, jotka presidentti Svinhufvud lopulta armahti.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M, I

lähteet:

Padinkiset. Kahta puolta Kalajokea. Lähdemäki, E., Kukkola, A., Ruuttunen, M., Oulainen 2013.

<http://www.nivalanravit.fi/23> Kirjoittanut Kaija Vähäsöyrinki, Kapinakopinat -tapahtumaan 12.7.2012.

kohteen nimi: **Sikonen**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-408-28-62
kylä/k.osa: Välikylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1904
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kauniisti kunnostettu perinteinen 1900-luvun vaihteen satulakattainen kapea ja pitkä maatilan päärakennus kivisellä loivalla niittymäisellä rinteellä. Rakennuksessa on hyvin säilynyt kuisti ja korkea porakiviperusta.

arviointi:

MRKY 15: R

kohteen nimi: **Ypyän koulumäki**
kunta: Nivala
kiinteistötunnus: 535-408-19-5
kylä/k.osa: Välikylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1905
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koulumäki on merkittävä osa Ypyän kumpu-asutusmaisemaa. Koulurakennus on rakentunut useassa osassa. Sen vanhin runko on 1900-luvun vaihteesta. Hirsirunkoa koristavat kertaustyylisen mukaiset erisuuntaiset vuorauskentät ja päätyjen yläikkunoissa on uusgotiikan piirteitä. Sisäänkäynnin yllä on kissapenkeillä varustettu satulakatto. Opettajien asunto pihan perällä on hyvin säilynyt kaksikerroksinen rakennus jälleenrakennuskauden asussa.

arviointi:

MRKY 15: R, H, M